

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง เจตคติต่อวิชาภาษาไทยกับผลสัมฤทธิ์
ในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักศึกษาวิตยาลัยพลศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงาน
วิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

1. หลักสูตร
2. วิธีสอน
3. กิจกรรมการเรียนการสอน
4. สื่อการสอน
5. การวัดและประเมินผล
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ

1. ความหมายของเจตคติ
2. ลักษณะสำคัญของเจตคติ
3. องค์ประกอบของเจตคติ
4. การวัดเจตคติ
5. อิทธิพลของเจตคติต่อการเรียนการสอน
6. การสร้างและพัฒนาเจตคติในการเรียนการสอน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในวิทยาลัยพลศึกษา

1. หลักสูตร

วิทยาลัยพลศึกษาเป็นสถาบันการศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตครูพลศึกษาและสุขศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรับนักศึกษาจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยพลศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (พลศึกษาและสุขศึกษา) พุทธศักราช 2525 มีจำนวน 90 หน่วยกิต ประกอบด้วย หมวดวิชา พื้นฐานทั่วไป หมวดวิชาชีพ หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือก ใช้เวลาเรียนอย่างน้อย 4 ภาคเรียนปกติ และไม่เกิน 8 ภาคเรียนปกติ วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับในหมวดวิชา พื้นฐานทั่วไป มีจุดประสงค์ในการเรียนการสอนดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาวินิจฉัยพลศึกษาให้ถูกต้อง
2. ปลุกฝังให้นักศึกษาวินิจฉัยพลศึกษามีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย
3. ให้นักศึกษาวินิจฉัยพลศึกษาสามารถใช้ภาษาไทยเป็น เครื่องมือคิดหาเหตุผล ศึกษาค้นคว้า และประกอบอาชีพ รวมทั้งเป็นสื่อในการติดต่อระหว่างกัน

ลักษณะของโครงสร้างหลักสูตรวิชาภาษาไทย ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (พลศึกษาและสุขศึกษา) พุทธศักราช 2525 ได้กำหนดไว้ดังนี้

- ไทย 101 หลักและการใช้ภาษาไทย 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียน
 ไทย 102 ประวัติวรรณคดีและวรรณกรรมของไทย 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
 2 หน่วยการเรียน

รายละเอียดของแต่ละวิชามีดังนี้

ไทย 101 หลักและการใช้ภาษาไทย

- จุดประสงค์ 1. ให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักภาษาไทย และโครงสร้างภาษาไทย
 2. ให้เกิดทักษะความสามารถในการสื่อสาร และการแสดงออก
 อย่างมีประสิทธิภาพในด้านความรู้ ความคิด

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาหลักเกณฑ์และฝึกทักษะในการใช้ภาษา เพื่อให้สื่อความหมายอย่างได้ผลทั้งการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน ฝึกการหาความรู้และประสบการณ์

จากการอ่าน การฟัง และฝึกความสามารถในการตีความข้อความที่ได้อ่านหรือฟังมา

ไทย 102 ประวัติวรรณคดีและวรรณกรรมของไทย

- จุดประสงค์ 1. ให้รู้ถึงความเป็นมาของวรรณคดีไทย
2. ให้รู้จักลักษณะเด่นของวรรณคดีประเภทต่าง ๆ เช่น วรรณคดีศาสนา วรรณคดีการเมือง วรรณคดีขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น
 3. ให้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีต่าง ๆ ในการศึกษาวรรณคดี
 4. ให้มีความซาบซึ้งและรู้จักวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยนำความคิดที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาวิวัฒนาการของวรรณคดีไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคมในยุคสมัยต่าง ๆ เรียนรู้วิธีการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมปัจจุบัน การอ่านเพื่อฝึกความเข้าใจ การอ่านตีความ และการแสดงความคิดเห็น

จากการศึกษาวิจัยของ จิรภา สุนทรลิต (2525 : 65-66) เกี่ยวกับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทยในวิทยาลัยพลศึกษาภาคใต้ของประเทศไทย ความหลักสูตรพุทธศักราช 2525 พบว่า ด้านหลักสูตรวิชาภาษาไทยมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับหลักสูตรที่นักศึกษาเคยเรียนมาแล้ว จำนวนหน่วยกิตน้อย เวลาไม่เพียงพอแก่การฝึกทักษะทางภาษาไทย เมื่อพิจารณาเนื้อหาทั้งรายวิชาจะพบว่า มีเนื้อหามาก ทำให้นักศึกษามีโอกาสฝึกฝนทักษะทางด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนน้อย ซึ่งทักษะดังกล่าวมีความจำเป็นต่อวิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้วิทยาลัยพลศึกษามักจะมีกิจกรรมเกี่ยวกับกีฬาตลอดมาการศึกษา เช่น การใช้ นักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาเป็นผู้ตัดสินกีฬาในการแข่งขันกีฬาระดับจังหวัดและโรงเรียน การขอยืมสถานที่ภายในวิทยาลัยพลศึกษาเป็นสถานที่จัดกีฬา ทำให้นักศึกษขาดสมาธิในการเรียน และต้องเข้าร่วมกิจกรรมนั้นด้วย เวลาเรียนจึงไม่เพียงพอ อาจารย์สอนวิชาภาษาไทยในวิทยาลัยพลศึกษาจะ

จะต้องเป็นผู้แก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยจัดสอนเสริมในคอนเียนนอกชั่วโมงเรียน ส่วนทางด้านเนื้อหา นั้น จากการสัมภาษณ์อาจารย์สอนภาษาไทยในวิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพ และอาจารย์สอนภาษาไทยในวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ต่างมีความเห็นตรงกันว่า หลักสูตรวิชาภาษาไทยในวิทยาลัยพลศึกษา มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับสิ่งที่นักศึกษาเคยเรียนมาแล้ว ควรมีการปรับปรุงแก้ไข ดังนั้นในการจัดทำหลักสูตร จึงควรจะให้ผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ตลอดจนคู่มือครูเพื่อเป็นแนวทางในการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วิธีสอน

ในการเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จเพียงใด สิ่งที่ครูควรคำนึงถึงประการหนึ่งคือ วิธีสอน เนื่องจากผู้สอนจะเป็นผู้เลือกใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ในการถ่ายทอดความรู้ แนวคิดแก่ผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด วิธีสอนของครูจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 51) ให้ความหมายของวิธีการสอนไว้ว่า "วิธีสอน (Instructional Method) คือ รูปแบบของการดำเนินการถ่ายทอดความรู้ การจัดกำหนดรูปแบบสามารถดำเนินได้หลายวิธี"

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1973 : 307) ให้ความหมายของวิธีสอนสรุปได้คือ วิธีสอน (Method) หมายถึง กระบวนการที่มีรูปแบบในการนำเสนอการเรียนการสอน

จากความหมายของวิธีสอนของนักการศึกษา วิธีสอนจึงเป็นวิธีการรูปแบบที่ผู้สอนใช้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน

สมิตร คุณากร (2518 : 136) กล่าวถึงความสำคัญของวิธีสอนไว้ว่า "...การสอนของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ ได้มีคุณสมบัติและทัศนคติคามที่ผู้สร้างหลักสูตรมุ่งหวังไว้..."

ในปัจจุบันนี้วิธีสอนมีหลายแบบ ผู้สอนจะต้องเลือกใช้วิธีสอนเพื่อให้เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียน ได้รับความรู้มากที่สุด ดังที่ ริมลศิริ ร่วมสุข (2522 : 48) กล่าวไว้ว่า "...วิธีสอนมีหลายแบบหลายประเภท แต่ละแบบจะมีข้อดีและข้อบกพร่อง

แตกต่างกันไป ในการเรียนการสอนแต่ละครั้งหรือแต่ละบทเรียน ครูอาจเลือกใช้วิธีสอนหลายๆวิธีพร้อมกันไปก็ได้ ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลพินิจของครู..."

บ้ำรุง กลัดเจริญ และ ฉวีวรรณ กีนาวงศ์ (2527 : 172-174) ให้แนวคิดในการเลือกวิธีสอนโดยสรุปไว้ว่า

1. วิธีสอนขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของบทเรียน
2. วิธีสอนขึ้นอยู่กับลักษณะของบทเรียน
3. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติแห่งความรู้
4. วิธีสอนขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางสังคม
5. วิธีสอนขึ้นอยู่กับวิธีการที่ครูจะ "หลอม" ผู้เรียนหรือจะให้ผู้เรียน "เลือก"
6. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติแห่งวิชา
7. วิธีสอนขึ้นอยู่กับความพร้อมในด้านสื่อการเรียนการสอน
8. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติของผู้เรียน

ดังนั้นการเลือกใช้วิธีสอนจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับบทเรียน จุดมุ่งหมายผู้เรียน เวลา เพื่อให้ผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีสอนที่ดีที่สุดในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งในการสอนแต่ละครั้งอาจใช้วิธีสอนหลายๆแบบก็ได้ โดยให้เหมาะสมกับเนื้อหาของบทเรียน

บ้ำรุง กลัดเจริญ และ ฉวีวรรณ กีนาวงศ์ (2527 : 175-176) ได้จำแนกประเภทวิธีสอนเป็น 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. วิธีสอนแบบถือครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered Method) ครูเป็นผู้สอน ถ่ายทอดความรู้ วางแผนการสอน ควบคุมเนื้อหา การวัดผล และดำเนินทุก ๆ วิธี เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ วิธีสอนส่วนใหญ่ที่ใช้คือ วิธีสอนแบบบรรยาย

2. วิธีสอนแบบถือนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Pupil-Centered Method) ผู้เรียนจะเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้วางแผนการเรียน ดำเนินการค้นคว้าหาความรู้เอง ครูเป็นเพียงผู้แนะแนว ได้แก่ วิธีสอนแบบโครงการ วิธีสอนแบบทดลอง เป็นต้น

3. วิธีสอนแบบครูและนักเรียนร่วมกัน (Co-operative Group Method) ผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันจัดบทเรียน วางแผน ค้นคว้าหาความรู้ สรุปผล เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ได้แก่ การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น

วิธีสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนจะมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ และความรู้ที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเองจะคิดทบทวน รู้อย่างลึกซึ้งกว้างขวาง เนื่องจากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่วนวิธีสอนที่จัดให้ผู้สอนและผู้เรียนมีโอกาสร่วมกันวางแผนการเรียนนั้น เป็นวิธีที่ได้รับความสนใจจากนักการศึกษาโดยทั่วไป เพราะผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการ ตามความพึงพอใจของคน เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนด้วย ในด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย สุจริต เพียรชอบ (2530 : 157) กล่าวถึงความสำคัญของการใช้วิธีสอนในวิชาภาษาไทยไว้ว่า "...เนื่องจากนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของภาษาไทย และไม่สนใจเรียนเท่าที่ควร ครูภาษาไทยจึงควรพลิกแพลงนำวิธีการสอนต่าง ๆ มาใช้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสุขสนาน และบรรยากาศในการเรียนการสอนมีชีวิตชีวาขึ้นโดยไม่พยายามใช้วิธีการเดียวซ้ำซาก..."

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2525 : 127-140) กล่าวถึงรูปแบบพฤติกรรมกรรมการสอนภาษาไทยโดยสรุปดังนี้

1. แบบที่เน้นข้อมูล มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับความรู้มากที่สุด แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ
 - 1.1 แบบที่เน้นตัวครู โดยถือว่าผู้สอนหรือครูเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ เป็นแหล่งความรู้ ผู้สอนจึงใช้การบอกเล่า บรรยาย และการถาม-ตอบ
 - 1.2 แบบที่เน้นเอกสารและอุปกรณ์ ให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง โดยการอ่านเอกสาร คำรา การเรียนการสอนเป็นแบบรายบุคคล
2. แบบที่เน้นปฏิสัมพันธ์ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีการแสดงออก แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ
 - 2.1 แบบที่เน้นผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองมากที่สุด เช่น การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
 - 2.2 แบบที่เน้นสุขภาพจิต ให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น จิตใจ และอารมณ์ตนเองมากที่สุด เช่น กิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ
 - 2.3 แบบที่เน้นความสัมพันธ์ ให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความสัมพันธ์ต่อกัน เช่น การสอนแบบอภิปราย

3. แบบที่เน้นประสบการณ์ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนรู้จักที่จะเตรียมตัวและปรับตัว เข้ากับสภาพสังคมต่อไป แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

3.1 แบบที่เน้นประสบการณ์จำลอง เช่น การสอนแบบสถานการณ์จำลอง การสอนแบบบทบาทสมมติ

3.2 แบบที่เน้นประสบการณ์จริง เช่น การทัศนศึกษา การฝึกปฏิบัติ

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้รับความรู้และได้รับการฝึกฝนทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน สมพร มั่นตะสูตร (2526: 115) ได้ให้ข้อเสนอแนะการสอนทักษะต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จสรุปได้ดังนี้

1. สอนทักษะทีละอย่างก่อนจะสอนทักษะสัมพันธ์ และให้มีการฝึกทักษะทีละอย่างในเบื้องต้น
2. การฝึกทักษะให้ฝึกจากสิ่งที่ย่างไปสู่อันยาก เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในครั้งแรก ก่อให้เกิดกำลังใจ
3. หากมีข้อบกพร่องในด้านใด ผู้สอนจะเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขทันที ไม่ควรตำหนิลงโทษถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่อง
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกทักษะอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่นักเรียน

ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย วิมลศิริ ร่วมสุข (2522: 48-74) ได้เสนอวิธีสอนภาษาไทย โดยสรุปดังนี้

1. วิธีสอนแบบบรรยาย (Lecture Method) ครูจะเตรียมศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับบทเรียนจากตำรา หนังสืออ่านประกอบเพื่อนำมาอธิบาย บรรยายให้ผู้เรียนฟัง

2. วิธีสอนแบบลอกเลียน (Imitation Method) หมายถึงการสอนโดยการให้ผู้เรียนปฏิบัติคามหรือปฏิบัติซ้ำสิ่งที่ครูบอก เช่น การคัดลายมือ, การท่องจำ
3. วิธีสอนแบบถาม-ตอบ (Question-Answer Method) เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนถามตอบซึ่งกันและกันขณะเรียน ครูจึงควรถามนักเรียนให้ทั่วถึง และมีการสรุปคำถาม คำตอบทุกครั้ง
4. วิธีสอนแบบรายงานปากเปล่า (Oral Report Method) คือ การให้ผู้เรียนเสนอรายงานที่รวบรวมความรู้จากตำรา เอกสารต่าง ๆ มารายงานต่อเพื่อร่วมชั้น โดยผู้สอนเป็นเพียงที่ปรึกษา
5. วิธีสอนแบบอภิปราย (Discussion Method) ผู้สอนจะแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม กำหนดหัวข้ออภิปรายจากเนื้อหาในบทเรียนให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น
6. วิธีสอนแบบแฮร์บาร์ต (Herbartian Method) ผู้สอนจะถ่ายทอดความรู้ใหม่ให้ผู้เรียน และขยายความรู้ใหม่ให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น จากนั้นจึงสรุปเป็นกฎเกณฑ์เพื่อให้จำง่าย
7. วิธีสอนแบบสาธิต (Demonstration Method) หมายถึงการสอนที่มีผู้สอนหรือวิทยากรแสดงวิธีการหรือกระบวนการที่อยู่ในบทเรียนให้ผู้เรียนดูประกอบคำอธิบายในบทเรียน
8. วิธีสอนแบบแสดงละครใบ้ (Dantomine Method) หมายถึง วิธีสอนที่ให้ผู้เรียนแสดงบทบาททำทางการเคลื่อนไหว สีหน้าโดยไม่ใช้คำพูด
9. วิธีสอนด้วยการแสดงบทบาท (Role Playing Method) ผู้เรียนจะแสดงท่าทางและอารมณ์ของตัวละครตามที่ผู้แสดงคิดว่าควรจะเป็น เมื่อแสดงเสร็จจะให้ผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่แสดง

10. วิธีสอนโดยการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ เป็นวิธีที่ผู้สอนนำสื่อการสอนมาใช้ในการสอน เพื่อสื่อความหมายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น
11. วิธีสอนแบบหน่วย (Unit Teaching Method) ผู้สอนจะจัดความรู้ให้เป็นหน่วย มีความสัมพันธ์กลมกลืนกัน และให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากหน่วยนั้น
12. วิธีสอนแบบทีม (Team Teaching Method) เป็นวิธีสอนที่ใช้ผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปวางแผนการสอนร่วมกัน และร่วมกันสอนกลุ่มผู้เรียนเดียวกัน
13. วิธีสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving Method) เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียน ได้ศึกษาการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยผู้สอนจะกำหนดหรือสมมติปัญหาขึ้น และให้ผู้เรียนศึกษาและแก้ปัญหา
14. วิธีสอนแบบอุปมาน (Inductive Method) เป็นวิธีสอนจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย คือ จากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์โดยให้ผู้เรียนยกตัวอย่างมาก ๆ ผู้สอนและผู้เรียนจึงร่วมกันสรุปข้อเท็จจริงหรือกฎเกณฑ์
15. วิธีสอนแบบอนุมาน (Deductive Method) เป็นวิธีสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากกฎนิยาม สูตร ทฤษฎี แล้วจึงนำความรู้ที่ได้ไปพิสูจน์ทดลองใช้และยกตัวอย่าง เป็นการสอนจากกฎเกณฑ์ไปหาส่วนย่อย
16. วิธีสอนแบบสอบสวน (Inquiry Method) เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นคว้ากฎเกณฑ์ ข้อเท็จจริง เหตุผลและความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้ตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง
17. วิธีสอนด้วยเกม (Game Method) หมายถึงวิธีสอนที่นำเอาเกมและการแข่งขัน มาใช้ประกอบการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสนุกสนานไปกับบทเรียน
18. วิธีสอนแบบทัศนศึกษา (Field Trip Method) หมายถึงการพาผู้เรียนออกไปศึกษาหาความรู้และประสบการณ์นอกสถานที่

19. วิธีสอนแบบนิทรรศการ (Exhibition Method) คือการแสดงผลงานจากการเรียน การสอนของผู้เรียน จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครอง เป็นการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการแก่สังคมอีกด้วย

20. วิธีสอนแบบโครงการ (Project Method) เป็นวิธีสอนที่สอดคล้องกับสภาพ การดำเนินชีวิตในสังคม โดยการจัดประสบการณ์ให้ตรงกับผู้เรียน มีการวางแผนการลงมือทำงาน ปฏิบัติงานด้วยตนเองทุกขั้นตอนตั้งแต่ค้นจนเสร็จ จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความสามารถ และทักษะที่ได้รับจากการเรียนไปปฏิบัติในชีวิต

สุจริต เพียรชอบ (2530 : 157-158) ได้เสนอวิธีสอนภาษาไทยแบบต่าง ๆ ที่ สามารถนำมาใช้ในการสอนภาษาไทย สรุปได้คือ

1. การสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีสอนที่ง่ายเหมาะกับผู้เรียนจำนวนมาก ผู้เรียน จะได้เรียนรู้เนื้อหา แนวคิด คำจำกัดความ ข้อมูลและความคิดรวบยอด การบรรยายที่ดีควร เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม อภิปรายแสดงความคิดเห็น

2. การสอนแบบอภิปราย ผู้เรียนมีโอกาสร่วมในการเรียนการสอนมาก มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เกิดแรงจูงใจที่จะเรียน อยากแสดงออก และช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

3. การสอนแบบอนุমানวิธี คือ การสอนที่ครูให้คำจำกัดความ หลักเกณฑ์ แล้วจึง ยกตัวอย่างประกอบ จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมในการยกตัวอย่าง

4. การสอนแบบอุปมานวิธี คือ การสอนจากตัวอย่างไปสู่กฎเกณฑ์ จะช่วยให้ผู้เรียน เข้าใจบทเรียนได้ลึกซึ้งแม่นยำ ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

5. การสอนด้วยวิธีแก้ปัญหา เริ่มด้วยการพิจารณาปัญหา สาเหตุ การแก้ปัญหาจะ รวบรวมการแก้ปัญหาจากความคิดเห็นของผู้เรียน จากนั้นทดลองทำตาม แล้วจึงสรุปอีกครั้ง

6. การสอนโดยวิธีแบ่งกลุ่มระดมความคิด ผู้สอนจะแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย มี ประธานเลขานุการ ให้สมาชิกระดมความคิดโดยใช้เวลาสั้น ๆ 10-15 นาที

7. การสอนด้วยการแบ่งกลุ่มศึกษา ผู้สอนแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยมอบหมายงานให้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักการค้นคว้าหาความรู้

8. การสอนโดยวิธีแบ่งหมู่ให้นักเรียนทำงาน ผู้สอนจะแบ่งกลุ่มผู้เรียน เป็นกลุ่มย่อย ให้รับผิดชอบทำงานตามที่ผู้สอนมอบหมาย ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

9. การสอนด้วยวิธีการสอนเป็นคณะ จัดผู้สอนเป็นกลุ่มที่มีความสามารถต่างกัน ผู้สอนแต่ละคนมีหน้าที่ผลัด เปลี่ยนหมุนเวียนสอนหรือจัดกิจกรรมที่คนมีความถนัด

10. การสอนด้วยวิธีการตอบสนอง เน้นที่เนื้อหาบทเรียนและตัวผู้เรียน ผู้สอนจะให้ความสนใจเอาใจใส่ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ผู้เรียนจะแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ เช่น พูดเขียนแสดงความรู้สึก ร้องเพลง แสดงละคร

11. การสอนแบบหน่วย คือ จัดการเรียนการสอนวรรณคดีให้สัมพันธ์กับหลักภาษาและทักษะการใช้ภาษา โดยจัดทำเนื้อหาเป็นหน่วยขึ้นใหม่ ให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างสัมพันธ์กัน

12. การสอนแบบศูนย์การเรียน เป็นวิธีที่นำเอานวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ โดยใช้สื่อประสมและกระบวนการกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานมีชีวิตชีวา มีประสบการณ์ตรงในการเรียนด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะทำกิจกรรมตามศูนย์ที่จัดไว้หมุนเวียนกัน

แนวทางในการสอนวิชาภาษาไทย ผู้สอนควรจะมีใจเข้าวิธีสอนแบบต่าง ๆ สามารถเลือกใช้วิธีสอนให้สอดคล้องกับบทเรียน จุดมุ่งหมาย ผู้เรียน เวลา ถ้าผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสม การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ย่อมจะประสบผลสำเร็จ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่

3. กิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับบทเรียนในหลักสูตร ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้กว้างขวาง เกิดความสนใจติดตามบทเรียน บรรยากาศในการเรียนมีความเป็นกันเองสนุกสนาน เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาสเคลื่อนไหว แสดงอารมณ์จินตนาการ

ทัศนีย์ ศุกเมธี (2527 : 118) กล่าวถึง ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอน โดยสรุปว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ทำเพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลดี ผู้เรียนได้รับความรู้สนุกสนาน

อัจนรา ชิวพันธ์ (2520 : 5) กล่าวถึง ความสำคัญของกิจกรรมไว้ว่า "...ช่วย
เราใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น เป็นแรงจูงใจให้นักเรียนเห็นคุณค่าเกิดความเข้าใจ
บทเรียนดีขึ้น..."

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สิริวรรณ สุวรรณภา (2523 : 6-9) ได้
ให้หลักในการเลือกกิจกรรม โดยสรุปว่า จะต้องพิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. เนื้อหา ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ให้เข้าใจ
2. วัตถุประสงค์ของบทเรียน การจัดกิจกรรมจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
3. ความสนใจของกลุ่มผู้เรียน กิจกรรมที่จัดควรเป็นไปตามความสนใจของกลุ่ม
ผู้เรียน
4. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันทั้งทางกาย
ใจ ความสามารถ
5. สภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้เรียน ได้แก่ สภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะสังคม
วัฒนธรรม ศาสนา เป็นต้น
6. เวลา กิจกรรมบางกิจกรรมใช้เวลาปฏิบัติมาก ในขณะที่ผู้สอนผู้เรียนมีเวลา
จำกัด

นอกจากนั้นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนต้องแน่ใจว่า
กิจกรรมที่จัดไว้ นั้น เหมาะสม เป็นประโยชน์ เพื่อ เสริมสร้างการ เรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
ดังที่ สิริวรรณ สุวรรณภา (2523 : 13) ได้เสนอหลักในการพิจารณาการจัดกิจกรรมดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องให้สอดคล้องและตอบสนองกับความสนใจและ
ความต้องการของผู้เรียน
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรม
นั้น ๆ อย่างทั่วถึง
4. กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้น จะต้องพัฒนาผู้เรียนทางด้านพุทธิพิสัย
เจตพิสัย และทักษะพิสัยมิใช่จะ เน้นพัฒนาด้านใดด้านหนึ่ง
5. กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นนั้นจะต้องระบุ เป้าหมาย ขั้นตอนของกิจกรรม

และขั้นสรุปกิจกรรมอย่างเป็นลำดับ

6. กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นปฏิบัติการนั้น จะต้องระบุนั้นก่อนที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างชัดเจนไม่สับสน

7. กิจกรรมการเรียนการสอนใด ๆ ที่จะจัดนั้น จะต้องให้สัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

8. กิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ควรเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาพอเหมาะ ไม่ยืดเยื้อจนเกินไป เพราะผู้เรียนอาจเบื่อหน่าย

9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องมีหลาย ๆ รูปแบบรวมกันในบทเรียนหรือหน่วยเรียนนั้น ๆ เพราะกิจกรรมเพียงอย่างเดียวอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่กระตือรือร้นในการเรียน และการจัดเพียงกิจกรรมเดียวในหน่วยหรือบทเรียนนั้น ก็ไม่แน่ใจว่าจะทำให้ผู้เรียนบรรลุถึงเป้าหมายของการศึกษาได้หรือไม่

10. กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดนั้นควรเป็นกิจกรรมที่เมื่อผู้เรียนปฏิบัติแล้ว ผู้สอนสามารถวัดผลความสำเร็จของผู้เรียนได้

การจัดกิจกรรมในการเรียนการสอน ผู้สอนควรคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับเป็นสำคัญ ผู้เรียนควรจะได้รับความรู้อย่างเต็มที่ กิจกรรมแต่ละประเภทเหมาะกับบทเรียนลักษณะต่างกัน นอกจากความสนุกเพลิดเพลินแล้ว จะต้องมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนให้มากที่สุด และการใช้กิจกรรมประกอบการสอนเป็นแนวทางที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตัวเอง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ดังนั้นกิจกรรมการสอนจึงมีหลากหลายเพื่อช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกใช้ในบทเรียนต่างกัน ดังที่ วนิช จิตรบรรจง (2516 : 179-185) ได้เสนอกิจกรรมเพื่อให้นำมาใช้ในการสอนดังนี้

1. การสาธิต (Demonstrations) คือ การแสดงการกระทำอย่างหนึ่ง โดยผู้สอนเป็นผู้แสดงการกระทำนั้น หรือผู้เรียนเป็นผู้แสดงการกระทำนั้น ผู้แสดงการสาธิตจะต้องมีการเตรียมตัว ลองกระทำดูจนได้ผลเป็นที่พอใจก่อน

2. การทดลอง (Experimentation) คือ การที่ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ภายใต้คำแนะนำของครู

3. การแสดงละคร (Dramatic Participation) ผู้เรียนจะเป็นผู้แสดงละครหรือเป็นผู้ดูแลการแสดงละคร มีหน้าที่ตามที่มอบหมาย เช่น สร้างฉาก เขียนบท แต่งเพลงประกอบ

4. นิทรรศการ (Exhibits) เป็นการแสดงผลงานของผู้เรียนเพื่อให้เพื่อนร่วมชั้นเรียน ตลอดจนประชาชนทั่วไปเข้าชม

5. การศึกษานอกสถานที่ (Field Trips) คือ การพาผู้เรียนไปดูกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน นักการศึกษาให้ความสำคัญต่อการศึกษานอกสถานที่มาก เพราะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ตรง และยังมีโอกาสพบปะสมาคมกับบุคคลอื่น ๆ ด้วย

6. การอภิปราย (Discussion) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเรียนด้วยการกระทำ คือ มีโอกาสพูดแสดงความคิดเห็น เพื่อแก้ปัญหา หรือค้นหาข้อเท็จจริงบางประการ

บำรุง กัสต์เจริญ และ ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2527 : 159-165) กล่าวถึงประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสรุปว่า

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการพูดและการเขียน เช่น การทำรายงาน การอภิปราย การอธิบายขยายความ การเปรียบเทียบ การยกตัวอย่าง การสรุปใจความสำคัญ การวิจารณ์ เป็นต้น

2. กิจกรรมเกี่ยวกับการค้นหาความรู้ ความเข้าใจ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การฟัง การทดลองทำหรือปฏิบัติ การเก็บรวบรวมหรือสะสม เป็นต้น

3. กิจกรรมเกี่ยวกับการทำให้เกิดทักษะ หรือความชำนาญ เช่น การอ่านออกเสียง การปฏิบัติ ซึ่งผู้เรียนจะต้องลงมือทำบ่อย ๆ จนเกิดทักษะ

4. กิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างหรือประดิษฐ์ เมื่อทำกิจกรรมนี้แล้วต้องได้ผลงานออกมา

5. การแสดงละครเหมือน นิยมใช้ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ วิชาภาษาไทย ช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนความเข้าใจ ความคิดในเรื่องที่เรียน

ในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนวิชาภาษาไทย เป็นเรื่องที่ครูภาษาไทยมีความกระตือรือร้นสนใจที่จะทำ ทั้งนี้เนื่องจากเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการจัดกิจกรรมดังกล่าว สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2523 : 59) ได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนภาษาไทยไว้ว่า "...การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย ไม่ควรทำ เฉพาะตอนเริ่มเรียนเท่านั้น แต่ควรมีการเร้าความสนใจเป็นช่วง ๆ ตลอดระยะที่มีการเรียน การสอน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความตื่นตัว กระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา..." และในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้ได้ผลดีนั้น สมพร มั่นตะสูตร (2526 : 232) กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

1. กิจกรรมนั้น ๆ ต้องมีส่วนช่วยให้ความมุ่งหมายของบทเรียนชัดเจนขึ้น
2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมมากที่สุด
3. ผู้เรียนควรมีส่วน เป็นผู้กำหนดหรือเลือกกิจกรรม ผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำที่จะ ให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามความมุ่งหมายของเนื้อหาแต่ละตอน
4. การจัดกิจกรรมควรมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าในแต่ละเนื้อหาวิชา เมื่อดำเนิน กิจกรรมตามที่เตรียมไว้จะได้ผลตามความมุ่งหมาย และกระบวนการจัดกิจกรรมจะไม่สับสน
5. หากมีอุปกรณ์ประกอบ อุปกรณ์นั้นควรหาง่าย ราคาเบา และหากผู้เรียนกับผู้สอน สามารถทำอุปกรณ์ได้เอง จะยิ่งเป็นการดี
6. การจัดกิจกรรมควรทำสม่ำเสมอ และเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจ
7. กิจกรรมเสริมหลักสูตรควรทำนอกเวลาเรียน
8. กิจกรรมที่จัดควรมีระเบียบและการดำเนินงานที่รัดกุม

กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีหลายชนิด สามารถนำมาใช้ตั้งแต่ขั้นนำเข้า สู่บทเรียน ชั้นสอน และขั้นสรุป ผู้สอนจะเลือกใช้กิจกรรมหลายชนิดสลับกันตามความเหมาะสม สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย (2523 : 59-60) ได้เสนอกิจกรรมเพื่อให้นำ ไปใช้ในการสอนวิชาภาษาไทย ดังนี้

1. การอภิปราย
2. โต้วาที
3. การประชุมกลุ่มย่อย
4. การแสดงละคร และแสดงบทบาทสมมติ
5. วาดภาพ วาดการ์ตูนประกอบ
6. ร้องเพลง ขับเสภา ทากย์ โขน ขับทำนองเชิดหุ่น

7. แต่งบทละคร เพื่อแสดงเอง
8. แต่งคำประพันธ์
9. เขียนวิจารณ์ลักษณะของตัวละคร
10. เขียนแสดงความคิดเห็น เมื่อสมมติตนเองเป็นตัวละคร
11. รวบรวมคำศัพท์ คำควบกล้ำ คำสมาส สนธิ คำบาลี สันสกฤต
12. ประดิษฐ์หุ่นจำลอง เช่น ขบวนเรือพระที่นั่ง อาวุธโบราณ ช้างทรง ม้าทรง

รถทรง

13. ประดิษฐ์หุ่น เช่น หุ่นมือ หุ่นชัก
14. แกะสลักผัก ผลไม้ ตามที่ปรากฏในวรรณคดี
15. แต่งป้ายนิเทศหน้าห้อง
16. วาดแผนที่ ทำแผนภูมิประกอบ
17. กิจกรรมอื่น ๆ

ผู้สอนสามารถเลือกใช้กิจกรรมประเภทต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของบทเรียน ผู้เรียนและความถนัดในการใช้กิจกรรมของผู้สอน ถ้าผู้สอนไม่มีความถนัดในกิจกรรมนั้น ควรจะขอความร่วมมือจากบุคลากรอื่นที่มีความสามารถ หรือขอความร่วมมือจากผู้เรียนที่มีความสามารถเข้าช่วย จากความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เรียน อัจฉรา ชิวพันธ์ (2520 : 4-5) ได้สรุปประโยชน์ในการจัดกิจกรรมดังนี้

1. ช่วยให้เกิดพัฒนาการทางด้านความรู้ความคิด
2. ช่วยส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน
3. ช่วยทบทวนความรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ
4. ช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความสามารถ
5. ช่วยประเมินผลการเรียนและการสอน
6. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน สร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง
7. ช่วยจูงใจและเร้าความสนใจของผู้เรียน
8. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
9. ช่วยฝึกความรับผิดชอบ และความมีวินัยปฏิบัติตามกฎระเบียบ
10. ช่วยให้ผู้สอนเห็นพฤติกรรมของผู้เรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

11. ใช้เป็นกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียน เสริมบทเรียน และสรุปบทเรียน

4. สื่อการสอน

ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจบทเรียน เราความสนใจของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องใช้สื่อการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหามากขึ้นในเวลารวดเร็ว

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523 : 112) กล่าวว่า "...สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ ที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดความรู้ เจตคติและทักษะไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ..."

วาสนา ชาวหา (2525 : 15) กล่าวว่า "...สื่อการสอน หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นตัวกลางนำความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นอย่างดี..."

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525 : 180) กล่าวว่า "...สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการที่ผู้สอนจะนำไปใช้ในการสอนเพื่อสื่อความหมายของครูผู้สอนถ่ายทอดไปยังนักเรียน..."

จากความหมายของสื่อการสอน สรุปได้ว่า สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ที่ผู้สอนใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดแก่ผู้เรียน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2521 : 98) กล่าวถึง ความสำคัญของสื่อการสอนไว้ว่า

1. การที่จำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้น สื่อการสอนจึงมีความสำคัญในการปรับปรุงการสอนตามเอกัตภาพให้มีประสิทธิภาพ

2. สื่อการสอนช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานหรือภูมิหลังของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

3. ผู้เรียนที่มีพื้นความรู้ดีอยู่แล้ว ย่อมต้องการสื่อการสอนที่จะช่วยให้การสอนของครูบรรลุเป้าหมายยิ่งขึ้น

4. ผู้เรียนที่อยู่ในสภาพเสียเปรียบหรือมีพื้นความรู้น้อย อาจจะได้ประโยชน์จากสื่อการสอนที่ผู้สอนเตรียมไว้

ทีโอดอ ฮิวบีเนอร์ (Theodore Huebener 1967 : 3) กล่าวถึงคุณค่าสื่อการสอนโดยสรุป คือ การใช้สื่อการสอนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดี และเกิดความซาบซึ้งในบทเรียน

ดีเรค ราวน์ทรี (Derek Rowntree 1982 : 168-169) กล่าวถึงคุณค่าสื่อการสอนโดยสรุปว่า

1. สร้างแรงจูงใจในการเรียน
2. ช่วยในการจดจำความรู้
3. กระตุ้นการเรียนรู้ในบทเรียนใหม่
4. กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมตอบสนอง
5. ช่วยให้ผู้เรียนทราบผลย้อนกลับ
6. ช่วยในการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ

สื่อการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยถ่ายทอดความรู้ ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น เข้าใจบทเรียนได้เร็วขึ้น และในการเลือกใช้สื่อการสอนจะต้องมีการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้การใช้สื่อการสอนในบทเรียนเป็นไปอย่างคุ้มค่า สมพร มั่นตะสูตร (2526 : 198) กล่าวถึงหลักการเลือกใช้สื่อการสอนว่า

1. ต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับ เนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. ต้องเหมาะสมกับอายุ และระดับสติปัญญาของเด็ก
3. ต้องเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ
4. มีขนาดเหมาะสม เป็นสิ่งชวนสนใจ สามารถสร้างความสนใจของนักเรียนได้

มีความแจ่มชัด สีสวย

5. ต้องมีส่วนส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อเนื้อหาที่สอนนั้น
6. ต้องสามารถทำความเข้าใจได้เร็ว ประหยัดเวลา
7. ทำง่าย หาง่าย ราคาถูก
8. เสริมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 71-72) กล่าวถึงหลักการเลือกใช้สื่อการสอนว่า

1. เข้าใจจุดมุ่งหมายของบทเรียนเป็นอย่างดี
2. เข้าใจความมุ่งหมายของการนำสื่อการเรียนมาใช้ประกอบให้แจ่มชัด
3. เข้าใจลักษณะของสื่อการเรียนชนิดต่าง ๆ ว่า สามารถใช้เพื่อเราความ

สนใจและให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนอย่างไรบ้าง

ประยัด จีระวรพงศ์ (2528 : 80-81) กล่าวถึงหลักการเลือกใช้สื่อการสอน

ว่า

1. ทำความเข้าใจ วิเคราะห์จุดประสงค์ของการสอน เกณฑ์การปฏิบัติเงื่อนไข การเรียนรู้ และส่วนประกอบของรูปแบบของสื่อให้ชัดเจน
2. พยายามหาแหล่งทรัพยากร และข้อมูลเกี่ยวกับสื่อที่เหมาะสมจากแหล่งต่างๆ เช่น คู่มือ (Catalogs) และรายการที่ปรากฏในหนังสือต่าง ๆ
3. เลือกสื่อที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้
4. สามารถคาดการณ์ได้ว่าประสบการณ์การเรียนรู้จากสื่อเหล่านั้น จะส่งผลต่อ กระบวนการเรียนและบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างไร
5. สื่อที่เลือกมานั้นมีความถูกต้อง สอดคล้องกับประสบการณ์ทางการเรียน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มผู้เรียน
6. เลือกสื่อที่สอดคล้องกับวิธีสอนต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพและสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อใช้กับการเรียนเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มใหญ่หรือการสอนเป็นคณะ
7. เลือกสื่อที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียน
8. วางแผนและเตรียมการใช้สื่อต่าง ๆ ที่เลือกสรรแล้วให้สามารถปฏิบัติได้โดยสะดวก
9. วางแผนและเตรียมการสนับสนุนการผลิตสื่อที่จำเป็นเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
10. ทดสอบกระบวนการเลือกสื่อ โดยอาศัยหลักวิชาการสังเกต และการใช้ตามจุดมุ่งหมายของการสอน

ในการเลือกใช้สื่อการสอนผู้สอนควรมีความเข้าใจบทเรียน จุดมุ่งหมายของวิชา ลักษณะผู้เรียน เพื่อจะเลือกใช้อย่างเหมาะสม สื่อการสอนต่าง ๆ สามารถผลิตขึ้นเองโดยง่ายหรือผู้สอนจัดทำขึ้นเอง หรือจัดหาแหล่งทรัพยากรเพื่อติดต่อบริษัทผู้ผลิตสื่อการสอน จะช่วยให้ผู้สอนอธิบายให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้ชัดเจน น่าสนใจติดตามยิ่งขึ้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523 : 112) แบ่งประเภทของสื่อการสอน 3 ประเภท คือ

1. วัสดุ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีการผูกพันเปลี่ยนแปลง เช่น ซอล์ค फिल्म ภาพถ่าย
2. อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กระดานดำ กล้องถ่ายภาพ เครื่องฉายภาพยนตร์
3. กระบวนการและวิธีการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดทำ เพื่อมุ่งให้นักเรียนปฏิบัติ

ประหยัด จิระวรพงศ์ (2528 : 80) จำแนกสื่อการสอนออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. วัสดุ (Software) ได้แก่ วัสดุต่าง ๆ เช่น บัตรคำ รูปภาพ แผนภูมิ หุ่นจำลอง
2. เครื่องมือ (Hardware) ได้แก่ เครื่องมืออุปกรณ์และเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น เครื่องฉายชนิดต่าง ๆ เทปบันทึกเสียง
3. วิธีการ (Technique) ได้แก่ การปฏิบัติต่าง ๆ เช่น การสาธิต การละคร

จากประเภทของสื่อการสอนโดยสรุปมี 3 ประเภท คือ วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ ในการนำสื่อการสอนไปใช้ผู้สอนควรมีการเตรียมพร้อมในการใช้สื่อการสอนเป็นอย่างดี ดังที่ บำรุง กัลลัดเจริญ และ ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2527 : 244-256) ได้เสนอหลักการในการใช้สื่อการสอนดังนี้

1. ชั้นเลือก ผู้สอนควรคำนึงถึงการใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหา วัสดุ และความต้องการของผู้เรียน ประโยชน์ที่ได้รับ
2. ชั้นเตรียม ผู้สอนควรจัดหาสื่อไว้ให้พร้อม มีการทดลองใช้ นัดแนะกับผู้เรียนในกรณีที่ต้องการให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมใช้สื่อร่วมกัน

3. ชั้นการใช้หรือชั้นแสดง โดยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ไม่ใช่มากเกินไปจนความจำเป็น ใช้เวลาพอเหมาะที่ผู้เรียนจะจำได้

4. ชั้นคิดตามผล โดยการให้ผู้เรียนอภิปราย เขียนรายงาน รายงานปากเปล่า ค้นคว้าเพิ่มเติม จัดนิทรรศการ เป็นต้น

ในการเรียนการสอนภาษาไทย ผู้สอนจะใช้สื่อการสอนประกอบการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมในแต่ละขั้นตอนการสอน โดยใช้เวลาให้พอสมควร ไม่มากหรือน้อยเกินไป ช่วงเวลาใดควรอธิบาย ช่วงเวลาใดจะใช้สื่อการสอน ทั้งนี้ครูภาษาไทยควรมีเวลาทดลองใช้สื่อการสอนก่อนใช้สอนจริง สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2523 : 224) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนประกอบการสอนวิชาภาษาไทยโดยสรุปดังนี้

1. ใช้สื่อการสอนนำเข้าสู่บทเรียน การนำเข้าสู่บทเรียน คือ พยายามดึงความสนใจของผู้เรียนให้มาอยู่ที่การสอนของผู้สอน อาจใช้เวลาเพียง 5 นาที เช่น ให้ผู้เรียนดูภาพวัดเบญจมบพิตร พร้อมกับสนทนานำเข้าสู่เรื่อง "ความสนุกในวัดเบญจมบพิตร"

2. ใช้สื่อการสอนอธิบายบทเรียน ในขั้นสอน ครูอาจใช้สื่อการสอนช่วยได้ เช่น ใช้แผนภูมิโคลงสี่สุภาพ เพื่อให้ให้นักเรียนพิจารณาคุณลักษณะบังคับที่ถูกต้อง หรือนำเรื่องที่คัดมาจากหนังสือพิมพ์มาประกอบการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. ใช้สื่อการสอนสรุปบทเรียน จากประสบการณ์ในการเรียนการสอนแต่ละเรื่อง ผู้เรียนควรรวบรวมความคิด ความเข้าใจของตนเองแล้วจึงสรุปสาระสำคัญออกมาเป็นหลักเกณฑ์และแนวคิด โดยอาจจะสรุปจากการใช้สื่อการสอน เช่น ให้ผู้เรียนสรุปหลักการประวิสรรชนีย์ จากตัวอย่างบัตรคำ

4. ใช้สื่อการสอนในการวัดผล การวัดผลในวิชาภาษาไทยทำได้หลายวิธี สามารถใช้สื่อการสอนในการวัดผล เช่น ให้นักเรียนแสดงละครหลังจากที่เรียนเรื่องพ่อแม่รังแกฉัน แล้วเขียนบรรยายภาพหลังจากที่ได้เรียนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเขียนแล้ว

จากความสำคัญของสื่อการสอน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ครูสามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจให้เกิดแก่นักศึกษา แต่วิทยาลัยพลศึกษาอย่างขาดงบประมาณในการสนับสนุนการจัดซื้อ หรือการผลิตสื่อการสอนวิชาภาษาไทย ทำให้ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์

ต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้เป็นสื่อการสอน อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทยในวิทยาลัยพลศึกษาจะต้องเป็นผู้แก้ไขปัญหานี้เอง ควรมีการจัดประชุมปฏิบัติการผลิตสื่อการสอนในวิชาภาษาไทยมาใช้เอง หรืออาจให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการสอนด้วย จะช่วยลดภาระครู และสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย (2523 : 225-226) ได้เสนอแนวคิดในการผลิตสื่อการสอนแก่ครูภาษาไทยไว้ว่า

1. ครูภาษาไทยควรที่จะเก็บสะสมรูปภาพ เพื่อทำภาพนิ่ง เก็บของจริงหรือของจำลองที่เกี่ยวข้องมีประโยชน์ในการเรียนการสอนภาษาไทย
2. บทความจากหนังสือพิมพ์ วารสารต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ควรคัดเก็บไว้
3. ครูภาษาไทยอาจขอความร่วมมือจากครูคนอื่น ๆ ที่มีความสามารถจัดทำสื่อต่างๆ
4. ครูภาษาไทยร่วมมือกับบรรณารักษ์จัดแนะนำวิธีใช้ห้องสมุด จัดทำรายชื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้นักเรียน
5. ครูภาษาไทยอาจฝึกนักเรียนให้รู้จักสะสมสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เช่น สมุดภาพ
6. ครูภาษาไทยอาจจัดป้ายนิเทศในห้องเรียน เพื่อคิดภาพ ข้อความ บทความ ข่าว-ประจำวัน เป็นต้น
7. ครูภาษาไทยอาจขอยืมหรือขอสื่อการสอนจากบริษัท องค์กร หรือสถาบันต่างๆ
8. ครูภาษาไทยอาจจะแลกเปลี่ยนการใช้สื่อการสอนในระหว่างโรงเรียน
9. ครูภาษาไทยอาจนำสื่อมวลชนมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด
10. ครูภาษาไทยอาจจะติดต่อขอสื่อการสอนที่นิสิตฝึกสอนจากสถาบันผลิตครูทำขึ้นมา

5. การวัดและประเมินผล

ในทางการศึกษาเชื่อว่า ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของการศึกษา การวัดและประเมินผลจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนทราบพัฒนาการของตน และผู้สอนสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

พณีส หันนาคินทร์ (2521 : 241) ให้ความหมายการวัดและประเมินผลดังนี้
การวัดผล (Measurement) หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งที่เราต้องการทราบ
หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับมาตรฐานที่เรากำหนดขึ้นไว้

การประเมินผล (Evaluation) เป็นการนำคะแนนหรือเรียกว่า ข้อมูลมากำหนด
คุณค่า คะแนนที่นักเรียนได้รับนั้นมีคุณค่าที่น่าพึงพอใจเพียงใด

สุจินต์ วิศวธีรานนท์ (2523 : 222-223) ให้ความหมายการวัดและการประเมินผล
โดยสรุปดังนี้ คือ การวัดผลเป็นกระบวนการในการกำหนดตัวเลข ปริมาณของข้อมูล โดยอาศัย
เครื่องมือในการวัด ส่วนการประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสิน ดีราคา หรือสรุปผล
เพื่อพิจารณาความเหมาะสม หรือหาคุณค่าของคุณลักษณะ พฤติกรรม และสิ่งของว่าดีเพียงใด
โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวัดผล

กานดา พูนลากทวิ (2528 : 2) กล่าวถึงความหมายของการวัดผลและประเมินผล
ดังนี้

การวัดผล (Measurement) หมายถึง การกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้เข้ากับ
สิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ โดยเป็นการกำหนดปริมาณของสิ่งที่ต้องการจะวัด
การวัดผลแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. การวัดทางกายภาพ (Physical Measurement) เป็นการวัดสิ่งของที่เป็น
รูปธรรม สามารถวัดได้โดยตรงและมีหน่วยวัดที่แน่นอน เช่น การวัดส่วนสูง-น้ำหนัก
2. การวัดทางสังคมศาสตร์ (Social Science Measurement) เป็นการวัดสิ่ง
ที่เป็นนามธรรม วิธีการวัดต้องอาศัยการวัดทางอ้อม เช่น การวัดระดับสติปัญญา บุคลิกภาพ
เจตคติ

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือ
การกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ มีการวินิจฉัย ตัดสินคุณค่าที่ได้จากการวัดอย่างมี
กฎเกณฑ์

จากแนวคิดของนักการศึกษา การวัดผลเป็นการกำหนดค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้ เครื่องมือที่เหมาะสมในการวัด ส่วนการประเมินผลเป็นการนำข้อมูลจากการวัดมาพิจารณาตัดสินคุณค่า การนำเอาการวัดและประเมินผลมาใช้ในการศึกษา มีจุดมุ่งหมายหลายประการ ดังที่ พิศร ทองชื่น (2524 : 5-6) กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

1. เพื่อต้องการทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา
2. เพื่อแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน
3. เพื่อการประเมินผล

สำนักงานทดสอบ กรมวิชาการ (2530 : 45-46) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการวัด และประเมินทางการศึกษาไว้ว่า

1. เพื่อจัดตำแหน่ง (Placement) เป็นการบอกให้ทราบว่าความสามารถของเด็กหรือคุณลักษณะของผู้ได้รับการวัด อยู่ในตำแหน่งใดของกลุ่ม แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ
 - 1.1 เพื่อคัดเลือก (Selection) เป็นการวัดเพื่อชิงตำแหน่ง เช่น ในการสอบคัดเลือก
 - 1.2 เพื่อจำแนก (Classification) เป็นการวัดว่า ผู้สอบอยู่ตำแหน่งใดของกลุ่ม เป็นการแจกแจงจำแนกคน ตามความสามารถของผู้ถูกสอบ
2. เพื่อการเปรียบเทียบ (Assessment) เป็นการวัดว่านักเรียนแต่ละคนมีพัฒนาการทางการเรียนมากขึ้นเท่าใด เช่น จากต้นเทอมถึงปลายเทอม เขาจำศัพท์เพิ่มขึ้นกี่ตัว การวัดนี้ใช้แบบทดสอบฉบับเดียวทดสอบซ้ำสองครั้ง
3. เพื่อการวินิจฉัย (Diagnosis) เป็นการวัดเพื่อดูความบกพร่องของผู้เรียน เพื่อค้นหาสาเหตุการบกพร่องแล้วนำมาแก้ไข
4. เพื่อการพยากรณ์ (Prediction) เป็นการวัดเพื่อจะใช้คะแนนไปทายว่าผู้เรียนควรเลือกเรียนทางด้านใด จึงจะประสบความสำเร็จ
5. เพื่อการประเมินผล (Evaluation) เป็นการวัดผลเพื่อสรุปผลการเรียน เอาคะแนนมาประเมินคุณค่า

พิตร ทองชั้น (2524 : 8-9) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการวัดผล โดยสรุปว่า

1. การวัดผลต้องวัดทุกด้านของผู้เรียน ทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
2. การวัดผลควรใช้วิธีการวัดหลาย ๆ วิธี ให้ครอบคลุมพฤติกรรมของผู้เรียนให้มากที่สุด
3. การวัดผลควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดด้วย เพื่อให้ผู้เรียนจะได้ทราบผลเป็นระยะ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาตัวเอง
4. การวัดผลทุกครั้งควรจะทำอย่างสม่ำเสมอ และให้มากที่สุด โดยมีปริมาณพอดี

สำนักงานทดสอบ กรมวิชาการ (2530 : 45) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลโดยสรุปว่า

1. วัดให้ตรงจุดประสงค์ เพราะผลที่ได้ต้องมั่นใจว่าสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างแท้จริง
2. ใช้เครื่องมือในการวัดที่มีคุณภาพ
3. แปลผลการวัดได้ถูกต้อง
4. ใช้ผลการวัดให้ประโยชน์มากที่สุด

การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการซับซ้อน โดยเฉพาะการวัดผลทางการศึกษาเกี่ยวกับสติปัญญาผู้เรียน ซึ่งเป็นด้านนามธรรม การวัดผลจะต้องมีความแม่นยำเที่ยงตรง ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องมีวิธีวัดที่เหมาะสม ใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ ส่วนการประเมินผลนั้นสามารถทำได้ 3 ระยะ ดังที่ สุจินต์ วิสวธีรานนท์ (2523 : 228-229) กล่าวโดยสรุปว่า

1. การประเมินผลก่อนการเรียนการสอน เพื่อตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน เพื่อให้ทราบว่า ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเบื้องต้นเพียงพอที่จะศึกษา เรื่องที่จะสอนหรือไม่
2. การประเมินผลระหว่างการเรียนการสอน เพื่อตรวจสอบผู้เรียนเรียนรู้อย่างถูกต้องหรือไม่ ผู้สอนจะได้สอนซ่อม เสริมให้ในส่วนที่บกพร่องถูกต้อง
3. การประเมินผลหลังจากจบการเรียนการสอน เป็นการประเมินเพื่อสรุปผลว่าการเรียนการสอนในบทเรียนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ มักใช้คอนทักทายภาคเรียน หรือเมื่อจบหน่วยการเรียน

ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ, อินทร์พรชัย (2523 : 235-236) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลการสอนภาษาไทยไว้ว่า

1. เพื่อทดสอบความรู้ทางภาษาไทยของนักเรียนว่ามีความรู้เดิมมากน้อยเพียงใด เป็นการทดสอบก่อนลงมือสอน การทดสอบแบบนี้จะช่วยให้ครูทราบว่า เด็กนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถทางภาษาเพียงใด
2. เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสามารถของภาษาของนักเรียนเอง ในกรณีที่โรงเรียนอาจมีโครงการที่จะจัดสอนภาษาไทย โดยวิธีแบ่งเด็กตามความสามารถ
3. เพื่อวัดพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนว่า มีความก้าวหน้าและเกิดการเรียนรู้ขึ้นมากน้อยเพียงใด
4. เพื่อให้ครูทราบว่า การสอนของตนมีประสิทธิภาพหรือไม่ จะได้รับปรับปรุงการสอนให้ประสบผลดียิ่งขึ้น
5. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ทราบผลการเรียนของตนเองเป็นระยะ ๆ เพื่อทราบความก้าวหน้าและจุดบกพร่องของตนเอง และปรับปรุงวิธีการเรียนของตนเองเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
6. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้พิจารณาว่า นักเรียนแต่ละคนมีข้อบกพร่องทางการเรียนภาษาไทยในด้านใด เพื่อจะได้ช่วยแก้ไข และสอนซ่อมเสริมให้ดีขึ้น
7. เพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาไทย
8. เพื่อทราบทัศนคติของนักเรียนต่อการเรียนภาษาไทย และหาทางช่วยเหลือให้นักเรียนมีทัศนคติดีขึ้น
9. เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนภาษาไทยของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาในการเลือกวิชาเรียนในสาขาวิชาภาษาไทยต่อไป
10. เพื่อปรับปรุงวิธีการสอน และข้อสอบให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

เทอร์รี่ ดี เทนบริงค์ (Terry D. Tenbrink 1976 : 120-124) กล่าวถึงเทคนิคการวัดผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. การสังเกต เป็นกระบวนการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน
2. การสืบสวนสอบสวน คือ การถามข้อมูลที่สำคัญตามความคิด เจตคติและความเข้าใจของแต่ละบุคคล
3. การวิเคราะห์งานที่นักเรียนทำ
4. การทดสอบ

สุจริต เพียรชอบ (2530 : 266-270) ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผล ดังนี้ การถามด้วยปากเปล่า การสอบปากเปล่า การสัมภาษณ์ การอภิปราย การประชุมกลุ่มย่อย การสังเกต การใช้แบบสอบถาม การให้นักเรียนทำรายงานเสนอผล การค้นคว้า การใช้มาตราส่วนประเมินค่า การบันทึกพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียน และการวัดผลโดยใช้แผนภูมิแสดงเกณฑ์ นอกจากนี้ยังวัดผลด้วยวิธีให้ดูภาพประกอบบทเรียน การแสดงบทบาท การแสดงละคร การโต้วาที การใช้สถานการณ์จำลอง การโต้กลอนสด สักวา การคกแต่งป้ายนิเทศ และอื่น ๆ

ส่วนการวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทย ในวิทยาลัยพละศึกษาได้กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล 5 แนวทาง คือ

1. การสังเกต ผู้สอนจะสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็น ความรับผิดชอบในการส่งงาน ความตั้งใจเรียน ความสนใจ การเข้าชั้นเรียน การให้ความร่วมมือทำกิจกรรม ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันให้คะแนน
2. การทำรายงานบุคคล ผู้สอนจะมอบหมายงานให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้า โดยจัดทำเป็นรายงาน นำมาร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน
3. การทำรายงานกลุ่ม ผู้สอนจะให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อย 3-5 คน เพื่อทำรายงานกลุ่ม โดยศึกษาตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและนำรายงานมาเสนอในชั้นเรียน

4. การทำแบบฝึกหัด ผู้สอนจะมอบหมายให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด เพื่อเป็นการ ทบทวนความรู้ความเข้าใจในบทเรียนนั้น ๆ

5. การสอบกลางภาคและปลายภาค เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน เกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับ และใช้ข้อสอบเป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

จากแนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลที่มีต่อการเรียนการสอน กานดา พูนลาภทวี (2528 : 3-4) ได้สรุปประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการศึกษา ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อผู้สอน

1.1 ทราบพฤติกรรมเบื้องต้นของผู้เรียน ช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้ เหมาะสมกับผู้เรียน

1.2 ช่วยให้สามารถกำหนดและปรับปรุงเป้าหมายตามความเป็นจริงสำหรับ ผู้เรียนแต่ละระดับ

1.3 ผู้สอนทราบว่าได้สอนให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

1.4 ช่วยในการประเมินและปรับปรุงเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ

1.5 ทำให้ทราบระดับสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนในระยะต่าง ๆ ของการเรียน

1.6 ช่วยเป็นแนวทางในการให้อันดับคะแนนของผู้เรียนด้วย

1.7 ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลื่อนชั้นเรียน

2. ประโยชน์ต่อผู้เรียน

2.1 ช่วยให้ทราบจุดประสงค์ของผู้สอน

2.2 ช่วยเพิ่มแรงจูงใจแก่ผู้เรียน

2.3 ส่งเสริมและปลุกฝังให้เป็นผู้ที่มีนิสัยในการเรียนดีขึ้น

2.4 ช่วยให้ทราบว่าเก่งหรืออ่อนในวิชาใด

3. ประโยชน์ในการแนะแนว ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลจะช่วยให้ผู้เรียน ได้ทราบสถานภาพของตนเอง จะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาส่วนตัว การเลือกอาชีพ การศึกษาต่อ

4. ประโยชน์ในการบริหาร ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลจะเป็นข้อมูลช่วยใน การตัดสินใจ (Decision Making)

6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดกิจกรรมเป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความสนใจ และ เกิดประสบการณ์ตรง ไม่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และในปัจจุบันการจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนในหลายด้าน ทั้งในด้านความรู้ ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการจัดกิจกรรมนี้ ซึ่งเรียกว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร

วิมลศิริ ร่วมสุข (2522 : 119) ให้ความหมายกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยสรุปว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมนอกห้องเรียนที่จัดเสริมการเรียน ในชั้นเรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น และเพื่อให้เด็กเจริญงอกงาม เป็นพลเมืองดี ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี

ประภาพรณ สุวรรณสุข (2523 : 40) ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยสรุปว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเหนือกิจกรรมในหลักสูตร จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตร ให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมตามความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ

สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2523 : 196) ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยว่า "... คือกิจกรรมภาษาไทยที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียน เพื่อช่วยเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ดีขึ้น เป็นกิจกรรมที่ไม่มีหน่วยกิต ไม่มีคะแนน แต่ผู้เรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ ...

ดังนั้น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง การจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองความต้องการทางสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคมของผู้เรียน และช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตร

วิมลศิริ ร่วมสุข (2522 : 119-120) ให้หลักในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยสรุปว่า

1. โรงเรียนต้องพยายามให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และใช้ความสามารถ
 ของคนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออก
3. ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ
4. ผู้ดำเนินงานการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต้องเป็นนักเรียนในโรงเรียน
5. ผู้เรียนไม่ควรได้รับสิทธิพิเศษงดเรียนเพื่อช่วยกิจกรรม
6. การจัดกิจกรรมควรมีการวางแผน
7. ผู้สอนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเท่านั้น และเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในกิจกรรมด้านนั้น
8. ควรเริ่มทำกิจกรรมขนาดเล็กก่อนจึงขยายวงกว้างออก
9. โรงเรียนควรจัดเตรียมเครื่องใช้ และความสะดวกสบายในการดำเนินงาน
10. การใช้จ่ายเงินในการทำกิจกรรม ควรเป็นไปอย่างรอบคอบ
11. ผู้เรียนควรรู้ความมุ่งหมาย และวิธีจัดกิจกรรม
12. การจัดกิจกรรมต้องสอดคล้องกับความมุ่งหมายในทางการศึกษา
13. ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย

ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย มีวัตถุประสงค์ดังที่ สุจริต เพียรชอบ
 และ สายใจ อินทร์ทรัพย์ (2523 : 201-202) กล่าวไว้โดยสรุป คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ และทักษะทางภาษาไทยดีขึ้น
2. เพื่อเร้าความสนใจของนักเรียน และจัดสภาพการณ์ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ
 ที่จะช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความถนัด และความสามารถพิเศษทางภาษาของตนเอง เพื่อจะ
 ได้พัฒนาความสามารถ และทักษะนั้น ๆ ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป
3. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝน ศึกษาหาความรู้ และแสดงความสามารถพิเศษทางภาษา ให้เป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลอื่น และตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้
4. เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และฝึกความเป็นพลเมืองดีของชาติ
 ด้วยการส่งเสริมทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะในการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานร่วมกัน การ
 ตัดสินใจ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5. เพื่อให้นักเรียนรู้จักนำตนเอง มีวินัย รู้จักบังคับตนเองอยู่ และร่วมทำงานกับบุคคลอื่นอย่างมีความสุข
6. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีอิสระเสรี จัดทำกิจกรรมทางภาษาต่าง ๆ ที่คนสนใจเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน
7. เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบ เป็นกันเอง
8. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ รู้จักรับผิดชอบ เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ใช้ภาษาที่เหมาะสม และวางงานในสังคมได้ดี
9. เพื่อช่วยให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนภาษาอย่างแท้จริง
10. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้
11. เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างอย่างมีประโยชน์ และมีคุณค่า
12. เพื่อส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียนเอง
13. เพื่อยกระดับขวัญของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่มีต่อโรงเรียนให้ดีขึ้น
14. เพื่อเป็นการส่งเสริม และถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางภาษาขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ ให้นักเรียนเกิดความรัก ซาบซึ้งในคุณค่า และคิดที่จะเชิดชูทำนุบำรุงภาษาไทยอันเป็นภาษาประจำชาติ

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525 : 177-178) ให้แนวคิดในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยที่ได้ผลว่า

1. ความคิดริเริ่มที่จะจัดควรมาจากตัวนักเรียนเอง ครูภาษาไทยเป็นผู้แนะนำหรือชี้แนวทางเท่านั้น
2. ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั่วกัน และเท่าเทียมกันมากที่สุด
3. การจัดกิจกรรมควรมีโครงการ และควรเลือกโครงการที่มีประโยชน์ มีความเหมาะสม

4. นักเรียนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมให้เป็นไปตามแบบประชาธิปไตย
5. ควรจัดให้เหมาะสมกับกำลังของนักเรียน
6. ควรจัดนอกเวลาเรียน เพื่อไม่ให้เสียเวลาเรียน

เฮนรี อาร์บัคเคิล (Henry Arbuckle 1968 : 250-258) แบ่งกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาออกเป็น 3 ประเภท คือ กริธา กิจกรรมเฉพาะนักศึกษาชาย และนักศึกษาหญิง และกิจกรรมเสริมหลักสูตรประเภทชุมนุมต่าง ๆ

วิมลศิริ ร่วมสุข (2522 : 120-121) เสนอตัวอย่างการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยไว้ดังนี้

1. จัดประกวดการอ่านทำนองเสนาะ
2. จัดทำอุปกรณ์การสอน เช่น หุ่นกระบอก
3. พาผู้เรียนไปชมการแสดงละคร โขน
4. จัดแสดงละครจากวรรณคดี โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดง
5. จัดทัศนศึกษาออกสถานที่
6. จัดนิทรรศการเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ
7. จัดสวนวรรณคดี
8. จัดรายการทนายปัญหา
9. จัดตั้งชมรมวรรณศิลป์
10. จัดทำหนังสือพิมพ์ประจำชั้น หรือประจำโรงเรียน
11. จัดประกวดการแต่งคำประพันธ์
12. จัดอภิปรายหรือการโต้วาที
13. จัดรายการแสดงทางวิทยุและโทรทัศน์
14. เชิญวิทยากรมาบรรยาย หรืออภิปราย
15. จัดตั้งชุมนุมที่ส่งเสริมการเรียนภาษาไทย เช่น ชุมนุมภาษาและวัฒนธรรมไทย

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525 : 178-179) ได้เสนอกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย ได้แก่

1. การแสดงละคร
2. การจัดทำหนังสือพิมพ์
3. การฟังปาฐกถา
4. การโต้วาที
5. การจัดชุมนุมภาษาไทย

จากแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย ซึ่งสามารถจัดให้ผู้เรียน นอกชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยเพิ่มเติมทางอ้อม โดยจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ตามความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ทำให้เกิดประโยชน์ดังที่ ประภาพรธรรม สุวรรณสุข (2523 : 48) กล่าวไว้ว่า

1. ครูสามารถใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การร่วมกลุ่มของนักเรียนไปในทางที่ดี ตามความต้องการของสังคม
 2. นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและสามารถนำเอาประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้
 3. ช่วยส่งเสริมความเจริญเติบโตของนักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
 4. ช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างไปในทางที่ถูกที่ควร
 5. ช่วยฝึกนักเรียนให้รู้จักอยู่ร่วมกันโดยราบรื่นในสังคมประชาธิปไตย
 6. ช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักความคิด ตัดสินใจ และสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้โดย
- ลำพัง
7. ช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักการร่วมมือกันทำงานในสังคม
 8. ช่วยฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย
 9. ช่วยฝึกให้นักเรียนมีความสามัคคี รักโรงเรียน และหมู่คณะ
 10. ช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
 11. ส่งเสริมความสนใจให้เหมาะสมกับลักษณะความแตกต่างของนักเรียนเป็นราย

บุคคล

12. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในสาขาวิชาที่ตนถนัด

13. ช่วยลดปัญหาการขาดเรียนของนักเรียนถ้าโรงเรียนจัดกิจกรรมที่นักเรียนสนใจ นักเรียนจะมีความกระตือรือร้น

14. สร้างอุปนิสัยที่ดีให้แก่นักเรียน

15. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน

16. ช่วยทำให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย เป็นประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเองในการจัดและดำเนินการ ก่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย ความซาบซึ้งและเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความมีระเบียบวินัยอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ

1. ความหมายของเจตคติ

เจตคติมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Attitude มีรากศัพท์มาจากคำว่า Aptus หมายถึง ท่าที ความรู้สึก ความคิดที่แสดงออกมาของบุคคล (David B. Gurainik 1984: 90) เดิมใช้คำว่า ทศนคติ คือมาคณากรรมการมีอยู่ดีศัพท์ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบของราชบัณฑิตยสถานให้ใช้คำว่า เจตคติ นักจิตวิทยาการศึกษา เชื่อว่าเจตคติเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในทางการศึกษา จากความสำคัญนี้จึงมีผู้ให้ความหมายของเจตคติไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (2525: 285) ให้ความหมายเจตคติไว้ว่า เจตคติมาจาก Attitude ในภาษาอังกฤษ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคล ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ประสาธ อิศรปริดา (2520: 91) ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของเจตคติว่า เจตคติเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น และความรู้หรือความจริง รวมถึงความรู้สึกที่เราประเมินค่าออกมาทั้งในทางบวกและทางลบ เป็นเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือ ไม่ร่วมมือ ความเชื่อมั่น ความกล้า ความอดกลั้น ไม่อดกลั้น เป็นเรื่องของความรู้สึกที่เรามีต่อผู้อื่น ต่อตัวเรา และสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา

ประสาร ทิพย์ธารา (2524: 92) ให้ความเห็นว่า เจตคติหมายถึง ความรู้สึก และความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งใด บุคคลใด ทั้งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมในทางที่ยอมรับ หรือไม่ยอมรับ ทั้งที่เป็นผลจากการที่บุคคลได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วย

สุนีย์ อีรดากร (2524: 148) กล่าวว่า "เจตคติเป็นสภาพทางจิตใจที่เกิดจาก ประสบการณ์อันทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจแสดงท่าทีออกมา ในทางที่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่พอใจ ไม่เห็นด้วยก็ได้"

ลิน อุทัยแพน (2525: 86) กล่าวว่า "เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกท่าทีที่เห็นด้วย (Feeling) หรือไม่เห็นด้วย (Feeling Against) ต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมากมายในชีวิตมนุษย์ เพราะว่ามันมีความรู้สึกอยู่เสมอ"

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526: 3) ให้ความหมายเจตคติไว้ว่า เจตคติเป็นความคิดเห็น ซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ (2527: 221) กล่าวว่า "เจตคติเป็นกริยาท่าที รวม ๆ ของบุคคลที่เกิดจากความพร้อมหรือความโน้มเอียงของจิตใจ ซึ่งแสดงออกต่อสิ่งเร้า หนึ่ง ๆ เช่น ต่อวัตถุ สิ่งของ และสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม โดยแสดงออกมาในทาง สนับสนุน ซึ่งมีความรู้สึกเห็นดีเห็นชอบต่อสิ่งเร้าหรือในทางต่อต้าน ซึ่งมีความรู้สึกที่ไม่เห็นดี ไม่เห็นชอบต่อสิ่งเร้า นั้น"

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528: 231) กล่าวว่า "เจตคติ หมายถึง ความพร้อมของ ร่างกายและจิตใจที่มีแนวโน้มจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ใด ๆ ด้วยการเข้าหาหรือ ถอยหนีออกไป"

ปราณี รามสูตร (2528: 186) ให้ความหมายเจตคติไว้ว่า "เจตคติ หมายถึง ความคิด ความเข้าใจ ความเห็น ความรู้สึก และความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งของ บุคคล หรือ สถานการณ์ มีอิทธิพลต่อการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น บุคคลนั้น หรือเหตุการณ์นั้น"

พรณี ช. เจนจิต (2528: 258) ให้ความหมาย เจตคติว่า "เจตคติเป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งที่พอใจ และไม่พอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งเร้าแตกต่างกัน"

เฮนรี่ ซี ทริแอนดิส (Herry C. Triandis 1971: 2) ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายเจตคติโดยสรุปดังนี้ เจตคติหมายถึง ความคิด อารมณ์ที่ก่อให้เกิดแนวโน้มที่จะแสดงออกต่อสถานการณ์

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1973: 59) ให้ความหมายเจตคติโดยสรุปว่า เจตคติคือความพร้อมที่จะกระทำ หรือมีปฏิกิริยาต่อบุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ใด ๆ ทั้งในทางบวก (Positive) และทางลบ (Negative)

แอน อนาสตาซี (Anne Anastasi 1976: 453) ให้ความหมายเจตคติโดยสรุปว่า เจตคติหมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี สถาบันต่าง ๆ ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลทั้งทางบวกและทางลบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตลอดจนสถานการณ์ ซึ่งส่งผลในการแสดงออกของบุคคล

2. ลักษณะสำคัญของเจตคติ

วินิช บรรจง และคณะ (2514: 28) ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของเจตคติว่า

1. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ของคน ทาใช้สิ่งที่มีติดตัวคนมาแต่กำเนิด

2. เจตคติเป็นสภาพทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการคิด และการกระทำของคนเป็นอันมาก เพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางไว้ว่า ถ้าคนประสบสิ่งใดแล้วคน ๆ นั้นจะมีท่าทีต่อสิ่งนั้นอันจำกััด

3. เจตคติเป็นสภาพทางจิตใจที่มีความถาวรพอสมควร สามารถกำหนดท่าทีของคนได้เป็นประจำ

คณาจารย์คณะวิชาการศึกษา วิทยาลัยครูสวนดุสิต (2519: 86) กล่าวถึง
ลักษณะสำคัญของเจตคติ 6 ประการคือ

1. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ (Learning) เริ่มจากวัยเด็กมีประสบการณ์ (Experience) ภายในบ้าน ทำให้เกิดการเรียนรู้ขณะที่เกิดการเรียนรู้เด็กย่อมมีความรู้สึก (Feeling) และความคิดเห็น (Opinion) เกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้น ซึ่งหมายความว่า เกิดเจตคติ (Attitude)
2. เจตคติเป็นสิ่งที่ซับซ้อน (Complex) ความรู้สึกและความคิดเห็นในทางยอมรับหรือไม่ยอมรับสิ่งใด บุคคลใด สถานการณ์ใด สถาบันใด และข้อเสนอแนะใด ๆ เป็นสิ่งซับซ้อนมาก บางทีมีข้อยกเว้นต่าง ๆ หลายประการ
3. เจตคติเกิดจากการเลียนแบบ (Imitation) การกระทำบางอย่างเด็กจะเลียนแบบหรือเอาอย่างจากพ่อแม่ และครู เพราะเด็กต้องการเป็นที่ยอมรับจึงเอาอย่างตามพฤติกรรมของพ่อแม่และครู
4. เจตคติอาจเกิดจากมีจิตสำนึกอย่างบริบูรณ์ (Consciousness) หรือปราศจากจิตสำนึก (Unconsciousness) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์หรือเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลใด สถานการณ์ใด ข้อเสนอแนะใด หรือสถาบันใด บุคคลที่มีจิตสำนึกบริบูรณ์จะทำการสังเกตพิจารณา การคิดหาเหตุผลคิดเปรียบเทียบ ตลอดจนพิจารณาอย่างถี่ถ้วน เจตคติที่เกิดขึ้นเรียกว่า เกิดจากจิตสำนึก (Consciousness)
5. เจตคติเป็นตัวกระตุ้นให้กระทำพฤติกรรม (Behavior) เมื่อบุคคลมีความรู้สึกและความคิดเห็นต่อสิ่งใด บุคคลใด สถานการณ์ หรือข้อเสนอแนะใด ไม่ว่าจะ เป็นไปในการยอมรับหรือไม่ยอมรับก็ตาม เราสามารถรู้ได้โดยการสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกมา
6. เจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ (Changable) เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ ถ้าสภาพแวดล้อม สถานการณ์ เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป เจตคติของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงได้จากเจตคติที่ยอมรับ (Positive Attitude) ไปสู่เจตคติไม่ยอมรับ (Negative Attitude) หรือจากเจตคติที่ไม่ยอมรับไปสู่เจตคติที่ยอมรับก็ได้

ประสาร ทิพย์ธารา (2520: 92) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของเจตคติหลาย

ประการคือ

1. เจตคติเกิดจากการเลียนแบบ
2. เจตคติเกิดการเรียนรู้
3. เจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้
4. เจตคติเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้กระทำพฤติกรรม

ภมลรัตน์ หล้าสว่างษ์ (2528: 231) อธิบายถึงลักษณะสำคัญของเจตคติดังนี้

1. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้หรือการได้รับประสบการณ์ มิใช่สิ่งที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด
2. เจตคติเป็นดัชนีที่จะชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรม กล่าวคือ ถ้ามีเจตคติที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะเข้าหาหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ตรงกันข้ามถ้ามีเจตคติไม่ดีก็มีแนวโน้มที่จะไม่เข้ามา โดยการถอยหนีหรือต่อต้านการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ
3. เจตคติสามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่นได้
4. เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากเจตคติเป็นสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ถ้าการเรียนรู้หรือประสบการณ์เปลี่ยนแปลงไป เจตคติด้อยเปลี่ยนแปลงไปด้วย

มาร์วิน อี ชอร์ และ แจ็ค เอ็ม ไรท์ (Marvin E. Shaw and Jack M. Wright 1967: 6-10) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติไว้ว่า

1. เจตคติเป็นผลที่บุคคลได้รับจากสิ่งเร้า จนเกิดเป็นความรู้สึกภายในส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม
2. เจตคติของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้
3. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล เป็นผลจากการพัฒนาทางร่างกายและวุฒิภาวะ
4. เจตคติเกิดขึ้นจากสิ่งเร้าภายในสังคม
5. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วมีลักษณะคงที่ เปลี่ยนแปลงได้ยาก

คลิฟฟอร์ด ที มอร์แกน และ ริชาร์ด เอ คิง (Clifford T. Morgan and Richard A. King 1975: 370-377) กล่าวถึงลักษณะของเจตคติโดยสรุปคือ

1. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้
2. เจตคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม เมื่อบุคคลมีเจตคติในทางใดจะมีพฤติกรรมในทางนั้น
3. เจตคติของบุคคลเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ
4. เจตคติของบุคคลไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง จะพิจารณาจากพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออก

จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของเจตคติสรุปได้คือ เจตคติเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์การเลียนแบบจากบุคคลที่ใกล้ชิด พร้อมทั้งจะแสดงออกทางพฤติกรรม และสามารถเปลี่ยนแปลงได้

3. องค์ประกอบของเจตคติ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษากล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติดังนี้

ประสวาร อิศรปรีชา (2520: 91-93) ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติไว้ว่า เจตคติจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ ความรู้ ความรู้สึกหรืออารมณ์ และแนวโน้มของการกระทำ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา หรือข้อเท็จจริงของสิ่งนั้น
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Component) ได้แก่ ความรู้สึกพอใจ ไม่พอใจ ชอบ ไม่ชอบ ฯลฯ
3. องค์ประกอบด้านแนวโน้มของการกระทำ (Action Tendency Component) ผู้ที่ชอบอะไรอย่างหนึ่ง ย่อมมีแนวโน้มที่จะประกอบพฤติกรรมในแนวทางที่เขาชอบ ในทางตรงกันข้ามหากเขาไม่ชอบ ก็คงจะละเว้นที่จะประกอบพฤติกรรมนั้น

ฉลอง ภิมย์รัตน์ (2521: 48-49) กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติว่า ตามปกติบุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งใดต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น (Cognitive Component) หมายถึง บุคคลมีความรู้ต่อสิ่งนั้น มีความเข้าใจลักษณะของธรรมชาติต่อสิ่งนั้น

2. มีความรู้สึกด้านอารมณ์ต่อสิ่งนั้น (Affective Component) การมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ยังไม่เกิดเจตคติ จำเป็นต้องมีอารมณ์ต่อสิ่งนั้นด้วย

3. การแสดงพฤติกรรมตอบโต้ (Behavioral Component) เมื่อบุคคลมีความรู้ต่อสิ่งนั้น และมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้น จะแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นทางกายภาพ คำพูด สีหน้า หรืออาการอื่น ๆ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า การประพฤติปฏิบัติ หรือการแสดงออกทางพฤติกรรม จะเกี่ยวกับเจตคติอย่างเดียว การแสดงพฤติกรรมอาจจะกระทำโดยเหตุอื่น เพียงแต่เจตคติเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดแนวทางของพฤติกรรม

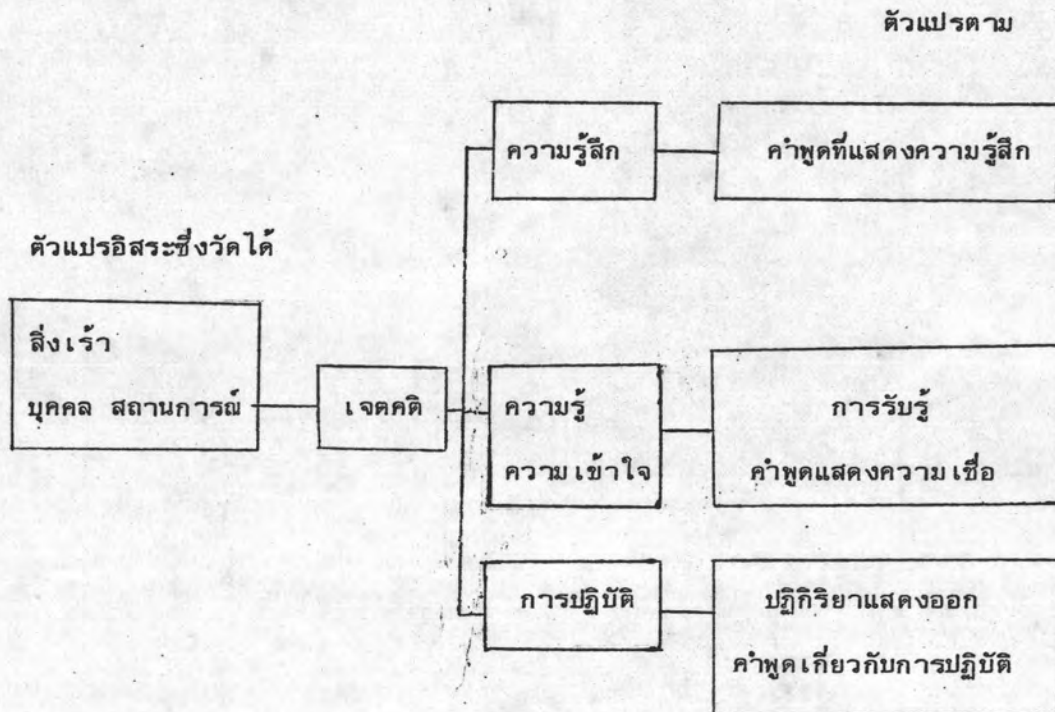
สุนีย์ อิศรากร (2524: 148-149) อธิบายถึงองค์ประกอบของเจตคติดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านความคิด (Cognitive) หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่นรู้ว่า การศึกษาเล่าเรียนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ และเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพในภายหน้า

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective) เป็นองค์ประกอบที่ต่อเนื่องจากองค์ประกอบที่ 1 เมื่อมีความรู้แล้วก็มีความรู้สึกต่อสิ่งนั้น เช่น การเห็นประโยชน์และคุณค่าต่อการศึกษาศึกษาแสดงว่ามีความรู้สึกทางด้านบวก (Positive) ต่อการเรียน จะเกิดความรู้สึกพอใจ และสนใจที่จะเรียน

3. องค์ประกอบทางด้านการกระทำ (Psychomotor) เมื่อเกิดองค์ประกอบแรก เช่น การรับรู้และเข้าใจว่าการศึกษาล่าเรียนเป็นสิ่งที่มีความหมาย เกิดความรู้สึกพอใจสนใจที่จะเรียน จะทำให้เกิดความพร้อมทางการกระทำ เช่น มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจฟังครูสอนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และหมั่นศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

แผนภูมิองค์ประกอบของเจตคติ

สุนีย์ อีรดากร (2524: 149)

ประภา เทียม สุวรรณ (2526: 3-4) ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติว่า

1. องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) ได้แก่ ความคิด ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด
2. องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นตัวเร้าความคิด ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้ในด้านบวก (Positive) ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกในด้านลบ (Negative)
3. องค์ประกอบทางด้านปฏิบัติ (Behavioral Component) องค์ประกอบนี้เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในการปฏิบัติ หรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสม จะเกิดปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง

แฮร์รี ซี ทริแอนด์ (Herry C. Triandis 1971: 8-12) กล่าวถึงองค์ประกอบ
เจตคติไว้ 3 ด้านคือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (The Cognitive Component) หมายถึง ความรู้
ความเชื่อ ความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (The Affective Component) หมายถึง
ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ความรู้สึกทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) หมายถึง
แนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติตามที่หรือปฏิเสธ

จากแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของเจตคติสรุปได้ว่า เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ด้านคือ
องค์ประกอบด้านความรู้ องค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม แต่ละด้าน
ต่างมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ต่อกัน จนกล่าวได้ว่า เจตคติมีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม
ของบุคคล เป็นอย่างยิ่ง

4. การวัดเจตคติ

เจตคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ตลอดจนอารมณ์ ดังนั้นในการวัดเจตคติจึง
เป็นเรื่องยาก เพราะผู้ตอบจะต้องประเมินความรู้สึกของตนเองว่า เขารู้สึกซาบซึ้ง ฟังพอใจ
หรือมองเห็นคุณค่าต่อสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด ในปัจจุบันนักจิตวิทยาและนักการศึกษาใช้แบบวัดเจตคติ
ในการวัดเจตคติ วิธีการวัดที่นิยมใช้กันคือ มาตรฐานวัดเจตคติแบบเทอร์สตัน (Thurston' Type
Scale) และมาตรฐานวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต (Likert Scale)

บุญธรรม กิจปริดาปริสิทธิ์ (2527: 222) กล่าวถึงหลักการเบื้องต้นในการวัดเจตคติ
ว่า

1. เนื้อหา (Content) การวัดเจตคติต้องมีสิ่งเร้าไปกระตุ้นให้แสดงกิริยาท่าที่
ออกมา สิ่งเร้านั้นคือ เนื้อหาที่ต้องการวัด

2. ทิศทาง (Direction) การวัดเจตคติโดยทั่วไปกำหนดให้เจตคติมีทิศทางเป็น
เส้นตรงและต่อเนื่องกัน ในลักษณะเป็นซ้าย-ขวาหรือบวกกับลบ เริ่มจากเห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ลักษณะการเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอยู่บนเส้นตรงเดียวกันและต่อเนื่องกัน

3. ความเข้ม (Intensity) กิริยาทำที่หรือความรู้สึกที่แสดงออกต่อสิ่งเร้า
นั้นมีปริมาณมากน้อยต่างกัน

หลักการทั่วไปในการสร้างข้อความวัดเจตคติ

แบบวัดเจตคติประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นข้อความ (Statement Attitudes) และส่วนที่เป็นคำตอบมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Attitude Scales) ในการสร้างจึงควรยึดหลักดังนี้

1. เป็นข้อความที่สามารถโต้แย้งได้ และการโต้แย้งนั้นต้องเป็นความคิดเห็นไม่ใช่ข้อเท็จจริง
2. มีความหมายสมบูรณ์และชี้ให้เห็นเจตคติอย่างเด่นชัดเพียงประเด็นเดียว
3. เป็นข้อความง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ขนาดกระทัดรัดได้ใจความชัดเจน
4. การใช้ภาษาไทยในข้อความวัดเจตคตินั้น ควรเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ควรใช้คำคุณศัพท์ หรือกริยาวิเศษณ์ เพราะจะทำให้ข้อความกำกวม เช่น ทั้งหมด เสมอ ๆ สวยมาก เป็นต้น นอกจากนี้ไม่ควรใช้ประโยคปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ

มาตรวัดเจตคติแบบเทอร์สโตน (Thurstone's Type Scale)

เชดส์กี้ โยวาซินี (2522: 98-103) กล่าวถึงการสร้างมาตรวัดเจตคติแบบเทอร์สโตนดังนี้

1. รวบรวมข้อความที่ต้องการวัดเจตคติให้มาก โดยครอบคลุมเรื่องที่ต้องการวัด
2. นำข้อความที่รวบรวมให้ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดว่าข้อความใดอยู่ในมาตราใดระหว่าง 1 ถึง 11 เริ่มจากไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. นำผลการตัดสินจากผู้ทรงคุณวุฒิมาแจกแจงความถี่และความถี่สะสมของแต่ละข้อความ แล้วนำไปคำนวณหาค่ามาตราวัด ($S = \text{Scale Value}$) และค่าความแปรปรวนของมาตราวัด ($Q\text{-Value}$)
4. นำข้อความมาเรียงตามลำดับค่า S จากน้อยไปหามาก และเลือกข้อความที่มีค่า S ตั้งแต่ 1 ถึง 11 อย่างน้อยช่วงละ 2 ข้อความ ถ้าช่วงใดมีมากกว่า 2 ข้อ ให้เลือกข้อที่มีค่า Q น้อยที่สุด เรียงตามลำดับไว้ ประมาณ 20-22 ข้อ นำข้อความมาเรียงคละกัน ให้ผู้ตอบเลือกว่า เห็นด้วยกับข้อความใดมากที่สุด ถ้ามีประมาณ 20 ข้อความ ให้เลือกตอบ 2 ข้อ ถ้ามีประมาณ 30 ข้อความ ให้เลือกตอบ 3 ข้อ แล้วให้คะแนนตามค่ามาตราวัด (S) ประจำข้อความนั้น

มาตรวัดเจตคติแบบลิเคอร์ท (Likert Scale)

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2531) กล่าวถึงการสร้างมาตรวัดเจตคติแบบลิเคอร์ทดังนี้
 มาตรวัดเจตคติแบบลิเคอร์ท เป็นวิธีวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยที่ใช้กันมากที่สุดในการวิจัย เนื่องจาก
 กระบวนการสร้างไม่ซับซ้อน ถ้าดำเนินการสร้างอย่างดีมาตรวัดแบบลิเคอร์ทจะมีประสิทธิภาพ
 เช่นเดียวกับมาตรวัดของเทอร์สโตน ซึ่งมีกระบวนการสร้างที่ซับซ้อนกว่า ลักษณะของมาตรวัด
 เจตคติแบบลิเคอร์ทเป็นมาตราประเภทอันตรภาคชั้นที่มีช่วงเท่ากัน (equal interval
 scale) ประกอบด้วยระดับต่างๆ 5 ระดับหรือ 4 ระดับ ในแต่ละระดับจะมีการให้น้ำหนักของ
 ค่าตอบ คะแนนรวมจากข้อกระทงทั้งหมด (Summated score) จะเป็นพฤติกรรมด้านนั้น ๆ
 ของผู้ที่ถูกวัดต่อสิ่งนั้น

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2527: 233) กล่าวถึง การสร้างมาตรวัดเจตคติแบบ
 ลิเคอร์ท ดังนี้

1. กำหนดโครงสร้างของเจตคติที่ต้องการวัดตามหลักการทั่วไปในการสร้างข้อความ
 วัดเจตคติให้ชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัด
2. สร้างข้อความวัดเจตคติ ซึ่งอาจรวบรวมจากเอกสาร ตำรา หรือส่งแบบสอบถาม
 ปลายเปิด ให้กลุ่มตัวอย่างตอบมา นำคำตอบมาสร้างเป็นข้อความวัดเจตคติให้ครอบคลุมเนื้อหา
 ที่ต้องการวัด และควรมีข้อความที่เป็นบวกและลบในจำนวนใกล้เคียงกัน
3. กำหนดมาตรวัดเป็น 5 ระดับ หรือ 4 ระดับ เริ่มจากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย
 ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือเริ่มจากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย
 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 หรือ 4, 3, 2 และ 1 สำหรับ
 ข้อความวัดเจตคติลักษณะเป็นบวก (Positive) ส่วนข้อความวัดเจตคติลักษณะเป็นลบ
 (Negative) ให้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 หรือ 1, 2, 3 และ 4
4. นำข้อความวัดเจตคติไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง นำผลมาวิเคราะห์ความเที่ยง
 ของแบบวัดโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา

5. อิทธิพลของเจตคติต่อการเรียนการสอน

เจตคติเป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกระทำ หากเรามีเจตคติในทางใด จะมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมในทางนั้น ดังนั้นหากบุคคลมีเจตคติที่ดีย่อมมีพฤติกรรมที่ดีตาม แต่ถ้ามีเจตคติที่ไม่ดีย่อมมีพฤติกรรมไม่ดีตามด้วย ในการศึกษาเจตคติเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน ดังที่ คณาจารย์คณะวิชาการศึกษา วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ (2519: 102-104) กล่าวถึง อิทธิพลของเจตคติ (Influence of Attitudes) ไว้ว่า

1. อิทธิพลต่อการเรียนการสอน ความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนต่อวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรและต่อตัวครูนั้น มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนดังนี้

1.1 เจตคติต่อวิชาต่าง ๆ ถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดี คือ ชอบ พอใจวิชาใด เขาย่อมตั้งใจเรียน ขยันเรียน และจะทำงานเกี่ยวกับวิชานั้นเป็นพิเศษ หมั่นฝึกฝนทบทวนบทเรียนสม่ำเสมอ มีความสนุกสนานในบทเรียน เข้าใจบทเรียนและมีความรู้สึกเกี่ยวกับคุณค่าของวิชานั้นต่อชีวิตประจำวัน

1.2 เจตคติต่อครู ถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู เช่น รักและชอบครู นักเรียนจะสนใจต่อการสอนของครู ตั้งใจเรียน เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสอนของครูและการอบรมของครูเป็นอย่างดี ในทางตรงกันข้ามหากนักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อครู นักเรียนจะขาดความสนใจในการเรียน ไม่อยู่ในโอวาทของครู การเรียนการสอนจะประสบความล้มเหลวได้

2. อิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น ถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อบุคคลใด สิ่งใด หรือข้อเสนอนั้นใด จะแสดงความคิดเห็นออกมาในทางสนับสนุน เห็นคุณค่า เพื่อให้บุคคลอื่นเข้าใจและเห็นด้วย ถ้านักเรียนมีเจตคติไม่ดี จะแสดงความคิดเห็นในทางคัดค้าน คอ์ด้าน (Against) ไม่เห็นด้วยทั้งสิ้น

3. อิทธิพลต่อการเข้าสมาคม บุคคลจะเลือกเข้าสมาคมกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีเจตคติคล้ายคลึงกับตน หลีกเลียงจากบุคคลและกลุ่มคนที่มีเจตคติขัดแย้งทั้งนี้เพื่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ จะได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยประสบผลสำเร็จ เพราะสมาชิกทุกคนมีความรู้สึกและความคิดเห็นสอดคล้องกัน

4. อิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ผู้ที่มีเจตคติดีหรือเจตคติไม่ดี หรือเจตคติในทางยอมรับ และเจตคติในทางไม่ยอมรับในสิ่งใด บุคคลใด สถานการณ์ใด เราอาจรู้ได้จากการสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา อาจจะเป็นคำพูด ท่าทาง อากัปกริยา สีหน้า น้ำเสียง ซึ่งจะบอกให้เราทราบว่า มีความพอใจ หรือไม่พอใจในสิ่งนั้น หรือสถานการณ์นั้น

5. อิทธิพลต่อชีวิตประจำวัน ในวันหนึ่ง ๆ เราต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ เราได้รับข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การอภิปรายของบุคคลต่าง ๆ ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ขัดแย้งกันกับความรู้สึกและความคิดเห็นหรือเจตคติ เราจะไม่ยอมรับ ทำให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งภายใน

จากแนวดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของ ปราณี รามสูตร (2528: 193-194) เกี่ยวกับอิทธิพลของเจตคติที่มีต่อการเรียนการสอนดังนี้

1. เจตคติมีผลต่อความชอบหรือไม่ชอบวิชาที่เรียน เช่น นักเรียนชอบครูคนหนึ่งมาก เมื่อรู้ว่า ครูนั้นสอนวิชาใดก็อยากเรียนด้วย ทำให้เกิดความชอบในวิชานั้น มีเจตคติที่ดีต่อวิชานั้น ถ้าเขามีโอกาสเรียนวิชาดังกล่าว ย่อมมีแนวโน้มว่าเขาจะต้องพยายามเรียนให้ได้ผลดีเป็นต้น

2. เจตคติมีผลต่อการใส่ใจในการเรียน เช่น ถ้านักเรียนไม่ชอบวิชาใด ไม่ชอบครูผู้สอนวิชาใด นักเรียนก็มักไม่สนใจเรียนวิชานั้น ไม่เข้าชั้นเรียนเมื่อถึงชั่วโมงเรียนวิชานั้น ไม่ทำการบ้าน หากนักเรียนมีเจตคติไม่ดีต่อโรงเรียนหรือคณะครูเป็นส่วนรวม จะไม่เอาใจใส่ในการเรียนไม่ว่าวิชาใด เป็นต้น

3. เจตคติมีผลต่อการรับรู้ บุคคลมักรับรู้หรือแปลความหมายสิ่งเร้าตามเจตคติของตนที่มีต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ และมีผลสะท้อนไปสู่ผลการเรียนรู้ในที่สุด เช่น วิชาถูกครุถามด้วยความเป็นห่วงว่าทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์เสร็จหรือไม่ วิชาอาจแปลความหมายว่า ครูจับผิดเพราะไม่ชอบครูอยู่เดิมแล้ว ทำให้ไม่อยากเรียนวิชาคณิตศาสตร์

4. เจตคติมีอิทธิพลทำให้บุคคลมุ่งมั่นที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ได้ผลดี เช่น นักเรียนรักครูชอบวิชาที่ครูสอน เมื่อเริ่มต้นเรียนก็อาจตั้งจุดมุ่งหมายไว้ในใจว่า วิชานี้เขาจะต้องทำคะแนนให้สูง การตั้งจุดมุ่งหมายเช่นนี้เป็นแรงจูงใจที่สำคัญมากที่จะผลักดันให้นักเรียนตั้งใจเรียน ตั้งใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ส่งผลสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการเรียนรู้ท้ายที่สุด

จากแนวคิดเกี่ยวกับเจตคติที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน นักจิตวิทยาและนักการศึกษา เชื่อว่า เจตคติที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่ง หากนักเรียนมีเจตคติที่ดี (ทางบวก) ต่อวิชาใด ย่อมทำให้เกิดความสนใจ ตั้งใจเรียน เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ให้ได้ผลดี แต่ถ้า นักเรียนมีเจตคติไม่ดี (ทางลบ) ต่อวิชาใด ย่อมทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจ ไม่เข้าร่วม กิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชานั้น ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอน จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการสร้างและพัฒนาเจตคติของนักเรียนในทางที่ดี

6. การสร้างและการพัฒนาเจตคติในการเรียนการสอน

จากความสำคัญของเจตคติต่อการเรียนการสอน ครูจึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการ สร้างและพัฒนาเจตคติที่ดีแก่นักเรียน โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาต่าง ๆ เจตคติที่ดี ต่อการเรียน เจตคติที่ดีต่อครู เป็นต้น

สุชา จันทรเอม และสุรางค์ จันทรเอม (2518: 104-105) กล่าวถึงองค์ประกอบ ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติได้แก่

1. บิดามารดา ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กตั้งแต่เล็จนโต เจตคติของเด็กจึงเอนเอียง ไปหาเจตคติของบิดามารดา และจะมีอิทธิพลในการสร้างเจตคติของเด็กมาก
2. วัฒนธรรมภายในสังคม บุคคลที่อยู่ในสังคมหรือศาสนาต่างกันย่อมมีเจตคติต่างกัน คนที่ได้รับการศึกษามากก็จะมีเจตคติแตกต่างจากคนที่ไร้การศึกษา เพราะพื้นฐานทางวัฒนธรรมใน สังคมต่างกัน
3. การศึกษา มีส่วนช่วยเสริมสร้างเจตคติทางบวก เพราะโรงเรียน เป็นสถาบันที่จัด ให้มีการฝึกฝน อบรมเด็กอย่างมีระเบียบ งานของโรงเรียนจึงมีอิทธิพลต่อบุคคลเช่นเดียวกัน
4. การพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การชมภาพยนตร์ โทรทัศน์ ฟังวิทยุ ซึ่งมีอิทธิพลต่อ การพัฒนาเจตคติอยู่ไม่น้อย

ประสาร ทิพย์ธารา (2520: 94) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ การสร้างเจตคติดังนี้

1. บ้าน มีความสำคัญมากในการสร้างเจตคติ ถ้าพ่อแม่มีเจตคติต่อสิ่งใดอย่างไร ลูกจะมีแนวโน้มมีเจตคติตามอย่างพ่อแม่ด้วย
2. โรงเรียน การอบรมสั่งสอนของครูจะชักจูงให้นักเรียนมีเจตคติอย่างไรกับสิ่งใดก็ได้
3. สังคม หากสังคมหรือหมู่คณะใดมีเจตคติในทางยอมรับหรือไม่ยอมรับสิ่งใด บุคคลที่สังกัดในหมู่คณะนั้นจะมีเจตคติตามหมู่คณะนั้นด้วย ฉะนั้นในการจัดกิจกรรมใดขององค์การหรือสมาคมควรพิจารณาให้กิจกรรมนั้นสร้างความรู้สึกรู้สึกความคิดเห็นที่ถูกต้อง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของหมู่คณะด้วย
4. สื่อมวลชน สิ่งที่ทำให้ความบันเทิง และความรู้สามารถเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลได้มาก เช่น ภาพยนตร์จะให้ทั้งข้อเท็จจริง ความคิดเห็นและความรู้สึกแก่เด็กมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงเจตคติของเด็กได้

คลิฟฟอร์ด ที มอร์แกน และริชาร์ด เอ คิง (Clifford T. Morgan and Richard A. King 1975: 383-385) ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติโดยสรุป คือ เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ และการได้รับประสบการณ์ในช่วงชีวิตวัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในช่วงอายุระหว่าง 12-30 ปี การปลูกฝังเจตคติเกิดขึ้นจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. บิดามารดา เนื่องจากในวัยเด็กมักจะใช้เวลามากอยู่กับครอบครัว เป็นส่วนใหญ่ บิดามารดาจึงถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ แก่บุตร
2. เพื่อน เมื่อเด็กเติบโตในช่วงวัยรุ่น จะใช้เวลาไปร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน จึงรับเอาเจตคติจากกลุ่มเพื่อนมาประพฤติปฏิบัติเช่นเดียวกัน เพื่อให้กลุ่มเพื่อนยอมรับ เป็นสมาชิกในกลุ่ม
3. สื่อมวลชนต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ จะมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังเจตคติให้แก่เด็กมาก เพราะเด็กอยู่ในวัยชอบสิ่งใหม่ ๆ และการเลียนแบบ
4. การศึกษาเล่าเรียน สถาบันการศึกษามีหน้าที่ให้ความรู้ เสริมสร้างเจตคติที่สังคมต้องการปลูกฝังให้แก่นักเรียน

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้าง เจตคติ
สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้าง เจตคติคือ

1. พ่อแม่ เนื่องจาก เป็นผู้ใกล้ชิดกับลูก และเป็นแบบอย่างถ่ายทอดเจตคติต่าง ๆ
แก่ลูก

2. โรงเรียน เป็นสถานที่ปลูกฝังเจตคติแก่นักเรียน เพราะเด็กจะมีเวลาอยู่ที่
โรงเรียนมาก มีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ และเห็นแบบอย่างจากครู จนทำให้เกิดเจตคติ
ต่าง ๆ

3. สื่อมวลชน ในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันว่ามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย
และมีอิทธิพลต่อการเกิดเจตคติด้วย

แนวทางในการสร้างและพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียน

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528: 232-233) กล่าวถึงการสร้างและพัฒนาเจตคติไว้ว่า

1. พยายามชี้แจงหรืออธิบายให้เด็กเข้าใจสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ชี้ให้เห็นคุณและ
โทษของสิ่งนั้น

2. พยายามควบคุมสิ่งแวดล้อมในวัฒนธรรมให้เกิดภาพพจน์ที่ดี เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดี

3. จัดสถานที่ต่าง ๆ ในการพักผ่อนหย่อนใจให้เกิดประโยชน์และเป็นที่น่าสนใจแก่บุคคล

ในสังคม บุคคลย่อมเกิดเจตคติที่ดีต่อสถานที่นั้น

4. การทำให้บุคคลในสังคมได้รับการศึกษาดี และมีโอกาสที่จะศึกษาสูงสุดตามความ
สามารถของเขา ย่อมทำให้เขาเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้อง เป็นแนวทางให้เกิดเจตคติที่ดีหรือไม่ดี
ต่อสิ่งต่าง ๆ ได้

เฮอเบิร์ต เจ. เคลาส์ไมเออร์ (Herbert J. Klausmeier 1985: 394-400)

เสนอแนวคิดการสร้างและการพัฒนาเจตคติแก่นักเรียนดังนี้

1. ควรวิเคราะห์จำแนกและทำความเข้าใจ เจตคติที่ต้องการ เสริมสร้างแก่นักเรียน
ให้ชัดเจน

2. ควรจัดประสบการณ์ที่สร้างความพึงพอใจแก่นักเรียน จะช่วยให้นักเรียนเกิดความ
สนใจ กระตือรือร้น และพยายามให้นักเรียนมีโอกาสประสบผลสำเร็จในการเรียน

3. จัดแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะตัวครูจะต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีน่าเชื่อถือ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความเป็นมิตรและสนใจนักเรียน มีอารมณ์ร่าเริง มีความรู้ นอกจากนี้พ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งจะช่วยสร้างและพัฒนาเจตคติที่ดีได้

4. การจัดประสบการณ์ตรง เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์โดยตรง เช่น การรับข่าวสารข้อมูลจากสื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ การจัดให้มีโอกาสพบปะบุคคลที่ทรงคุณวุฒิ เพื่อเชิญชวนและเป็นแบบอย่างให้เกิดเจตคติที่ดี

5. การใช้กระบวนการกลุ่ม

5.1 การอภิปรายร่วมกัน โดยการนำประสบการณ์จากการรับฟังข้อมูลทาง วิทยุ โทรทัศน์ มารวมกลุ่มเพื่ออภิปราย เมื่อสมาชิกในกลุ่มใหญ่มีเจตคติในทิศทางใด สมาชิกที่เหลือ จะคล้อยตามกลุ่ม

5.2 การใช้กลุ่มร่วมกันตัดสินใจ เนื่องจากบุคคลจะมีแนวโน้มประพฤติปฏิบัติตามมติของกลุ่ม หากนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันและปฏิบัติตาม

5.3 การใช้บทบาทสมมติ ครูจะกำหนดให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตามตัวละครที่สมมติขึ้น ตัวละครอาจมาจากนวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องราวในหนังสือพิมพ์ โดยทำให้สัมพันธ์กับเรื่องที่จะสอน

บทบาทของครูในการพัฒนาเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนการสอน

ในโรงเรียนบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนคือ ครู ซึ่งทำหน้าที่พัฒนาเจตคติของนักเรียนไปในทางที่ดี ประดิพันธ์ อุปรมัย (2518: 118) เสนอแนวคิดแก่ครูในการพัฒนาเจตคติไว้ว่า

1. พยายามชี้แจงและอธิบายเจตคติให้นักเรียนเข้าใจ
2. ยั่วยุให้นักเรียนเกิดความสนใจในทางที่ดี
3. แนะนำนักเรียนให้คบเพื่อนดี ที่จะ เป็นตัวอย่างที่ดีต่อไป
4. แนะนำหรือจัดหาหนังสือที่มีคุณค่าให้อ่าน
5. พยายามจัดประสบการณ์ที่จะสร้างเจตคติที่ดี

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2528: 91) เสนอวิธีการสร้างและการพัฒนาเจตคติที่ดีแก่ครูว่า

1. ครูต้องวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านบุคลิกภาพ ความประพฤติ การมีวินัย ตลอดจนให้ความรักความอบอุ่นแก่นักเรียน และพยายามทำความเข้าใจช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา

2. ให้ความรู้และความเข้าใจ เพื่อพัฒนาเจตคติ
3. ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเจตคติ
4. ให้นักเรียนมีโอกาสได้เห็นและรับฟังตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียน

และการทำงาน

5. ให้บริการแนะแนว

ปราณี รามสูตร (2528: 192-193) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูเกี่ยวกับการสร้างเจตคติของนักเรียนดังนี้

1. ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในสิ่งที่ครูต้องการให้นักเรียนมีเจตคติในเรื่องนั้น
2. ให้นักเรียนมีโอกาสคบเพื่อนดี และเป็นสมาชิกของสังคมที่มีเจตคติในทางที่ถูกที่ควร
3. ผักกักให้นักเรียนมีวิจาร์ณญาณเลือกรับเอาแต่สิ่งที่ดีจากสื่อมวลชน
4. ครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันจัดประสบการณ์ที่จะมีส่วนปลูกฝังเจตคติที่ดี

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูเกี่ยวกับการสร้างเจตคติสรุปได้ว่า ครูจะต้องให้แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติที่ต้องการสร้างและพัฒนาแก่นักเรียนเป็นลำดับแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องชัดเจน พยายามส่งเสริมให้นักเรียนมีวิจาร์ณญาณในการคิด จะช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกรับเอาแต่เจตคติที่ดีจากสังคมหรือสื่อมวลชนได้ การจัดบรรยากาศประสบการณ์ต่าง ๆ มีความสำคัญเช่นกันที่ครูจะต้องให้ความสนใจเริ่มตั้งแต่ภายในชั้นเรียน เช่น การจัดกิจกรรมที่จะสร้างและพัฒนาเจตคติแทรกบทเรียนต่าง ๆ การใช้เวลาพูดคุยกับนักเรียนในคอน เข้าหรือที่เรียกว่า กิจกรรม Homeroom การจัดนิทรรศการหรือป้ายนิเทศเพื่อเสนอเจตคติที่ครูต้องการสร้างแก่นักเรียน เป็นต้น ผู้บริหารจะต้องให้ความช่วยเหลือแก่ครู สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดสำหรับนักเรียน ครูจะต้องมีเจตคติที่ดีเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน มีความรัก ความเข้าใจ และพร้อมที่จะแก้ไขเมื่อนักเรียนมีความเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเจตคติเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อนักเรียนมีเจตคติที่ดีแล้วครูควรให้การเสริมแรงเพื่อให้นักเรียนจะได้มีเจตคตินั้นคงทนต่อไป นอกจากโรงเรียนจะเป็นสถานที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างและพัฒนาเจตคติแล้ว บ้านยังมีความสำคัญในการสร้างและพัฒนาเจตคติ ดังนั้นครูและผู้ปกครองจะต้องมีความเข้าใจอันดีต่อกัน ร่วมมือกันสร้างและพัฒนาเจตคติที่ดี และขจัดข้อขัดแย้งเกี่ยวกับเจตคติที่ต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่าง เจตคติต่อวิชาภาษาไทยกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาโดยตรงนั้นยังไม่มีผู้ทำการวิจัย ผู้วิจัยจึงศึกษา งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เจตคติต่อวิชาภาษาไทย และความสัมพันธ์ระหว่าง เจตคติต่อวิชาภาษาไทยกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ดังนี้

จิตต์นิภา. ภัคดีชุมพล (2516: 131-145) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "กิจกรรมการเรียนและการสอนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสาธิตในกรุงเทพมหานคร" กลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ ครูภาษาไทย จำนวน 21 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 296 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามสำหรับครู และแบบสอบถามสำหรับนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิม เลขคณิต สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ครูและนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย เห็นประโยชน์ของการจัดกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมที่นิยมจัดมากที่สุดคือ การฝึกอ่านในใจ อ่านทำนองเสนาะ การแสดงบทบาท รายงาน สัมภาษณ์ อภิปราย ได้ว่าที่ ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดคือ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย สำหรับกิจกรรมนอกชั้นเรียนมีทั้งกิจกรรมนอกชั้นเรียนและชุมนุมภาษาไทย ปัญหาสำคัญในการจัดกิจกรรมของครูคือ ไม่ทราบว่าจะจัดกิจกรรมอะไรดี และนักเรียนให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับบทเรียนให้มาก ๆ

ผกาศรี หงส์นาค (2518: 97-106) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเรียนการสอนหลักภาษาไทยในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ อาจารย์ผู้สอนวิชาหลักภาษาไทย 24 คน และนักศึกษาวิทยาลัยครูชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 จำนวน 396 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สำหรับอาจารย์และแบบสอบถามสำหรับนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัชฌิม เลขคณิต สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ อาจารย์มีความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาภาษาไทยสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษา วิธีสอนที่ใช้บ่อยที่สุดคือ การอธิบายและการยกตัวอย่าง กิจกรรมที่จัดบ่อยที่สุดคือ การอภิปรายและการได้ว่าที่ วิธีวัดผลที่อาจารย์ใช้มากคือ การให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัด ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ประสบคือ หลักสูตรมีเนื้อหาวิชามากเกินไป ส่วนนักศึกษามีความเห็น่ววิธีสอนที่อาจารย์ใช้มากคือ การบรรยาย ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ประสบคือ เนื้อหาวิชาเข้าใจยาก และอยากให้อาจารย์ใช้อุปกรณ์การสอนและจัดกิจกรรมการสอน

มาลี อุ๋นออก (2520: 91-111) ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2516-2518" กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ ครูสอนวิชาวรรณคดีไทย 8 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 202 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสำหรับครู และแบบสอบถามสำหรับนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัชฌิม เลขคณิต และค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยได้คือ นักเรียนมีความสนใจในการเรียนวิชาวรรณคดีไทย ปัญหาที่ประสบคือ หลักสูตรมีเนื้อหาวิชามากเกินไป ไม่สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับครูคือ เนื้อหาไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

สมศักดิ์ สุตหอม (2522: 54-88) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "โปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ อาจารย์ภาษาไทย 96 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสำหรับครู และแบบสอบถามสำหรับนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิม เลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมคือ ให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะทางภาษาไทยดีขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออก ผู้ริเริ่มและดำเนินการจัดกิจกรรมคือ อาจารย์หมวดภาษาไทยร่วมกับนักเรียน กิจกรรมที่จัดเป็นส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย ซึ่งมีประโยชน์ต่อนักเรียน ทำให้ได้รับประสบการณ์กว้างขวาง มีความรู้ภาษาไทยดีขึ้น ควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมครั้งต่อไป ผู้วิจัยได้เสนอโปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย โดยแบ่งเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง กิจกรรมเกี่ยวกับการพูด กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน และกิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน กิจกรรมเกี่ยวกับหลักภาษาไทย กิจกรรมเกี่ยวกับวรรณคดี

นพดล จันทร์เพ็ญ (2523: 48-50) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาเจตคติของนักศึกษาวิทยาลัยครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงที่มีต่อการแต่งคำประพันธ์โดยใช้ผลงานของกวีร่วมสมัยควบคู่กับผลงานของกวีโบราณมาเป็นสื่อการสอน" กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ นักศึกษาวิทยาลัยครู 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นบทวิเคราะห์ผลงานของกวีร่วมสมัย และกวีโบราณ และแบบวัดเจตคติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ และค่ามัชฌิม เลขคณิต สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกเรียนวิชาภาษาไทย เพราะมีความสนใจของผลงานของกวีทั้งสองสมัย กวี

โบราณที่ให้คิดสอนใจได้ดีคือ สุนทรภู่ กวีร่วมสมัยที่ให้คิดสอนใจได้ดีคือ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ
 กวีโบราณที่มีผลงานปลูกใจคือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และกวีร่วมสมัยที่มีผล
 งานให้อารมณ์ปลูกใจอย่างมากคือ สุจิตต์ วงษ์เทศ กวีโบราณที่นักศึกษาชอบผลงานมากที่สุดคือ
 สุนทรภู่ ส่วนกวีร่วมสมัยที่นักศึกษาชอบผลงานมากที่สุดคือ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และ
 ประยอม ชองทอง

พิมพ์ภรณ์ เครื่องกำแหง (2523: 59-64) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์
 ระหว่างทัศนคติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัด
 เชียงใหม่" กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักศึกษาวินิจฉัยพลศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 62 คน
 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ และแบบวัดทัศนคติ
 ต่อภาษาอังกฤษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัธยฐาน เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์
 สหสัมพันธ์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ นักศึกษาวินิจฉัยพลศึกษาเชียงใหม่ มีทัศนคติทางบวกต่อ
 ภาษาอังกฤษ ทัศนคติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัย
 สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักศึกษาเพศหญิงมีทัศนคติต่อภาษาอังกฤษดีกว่านักศึกษาเพศชายอย่าง
 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จิรภา สุนทรลิต (2525: 65-66) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการเรียนการสอน
 ภาษาไทยในวิทยาลัยพลศึกษาภาคใต้ของประเทศไทยตามหลักสูตร พุทธศักราช 2525 "กลุ่มตัวอย่าง
 ประชากรเป็นอาจารย์สอนวิชาภาษาไทย จำนวน 8 คน และนักศึกษา จำนวน 260 คน จาก
 วิทยาลัยพลศึกษาภาคใต้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่า
 ร้อยละ และสูตรไคสแควร์ สรุปผลการวิจัยดังนี้ อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทยในวิทยาลัยพลศึกษา
 ภาคใต้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาหลักสูตรมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับหลักสูตรที่นักศึกษาเคยเรียนมาแล้ว จำนวน
 หน่วยกิต และเวลาเรียน ตลอดหลักสูตรไม่เพียงพอในการฝึกทักษะทางภาษาไทย อาจารย์ไม่ได้รับ
 คำแนะนำวิธีสอนภาษาไทยอย่างถูกต้องจากศึกษานิเทศก์วิชาภาษาไทย อีกทั้งจำนวนนักศึกษามาก
 เกินไปทำให้จัดกิจกรรมเสริมทักษะทางภาษาไทยได้ยาก นอกจากนั้นสื่อการสอนวิชาภาษาไทยและ
 งบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอนมีน้อย อาจารย์ไม่มีห้องสมุดภาษาไทยโดยเฉพาะ อาจารย์
 ส่วนมากจึงเห็นด้วยกับความต้องการในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยทั้งทางด้าน
 หลักสูตรและวิธีสอนวิชาภาษาไทย นอกจากนั้นอาจารย์ได้ให้ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอนวิชา

ภาษาไทยว่า เนื้อหาวิชาภาษาไทยควรจะเน้นการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันมากกว่าการ เน้น ความจำ สำหรับความคิดเห็นของนักศึกษานั้น นักศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาหลักสูตรมีเนื้อหา ซ้ำซ้อนกับหลักสูตรที่นักศึกษาเคยเรียนมาแล้ว อีกทั้งอาจารย์ไม่ได้ใช้วิธีสอนภาษาไทยหลาย ๆ วิธี อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ น้อย ตลอดจนการบริการการ ให้ความสะดวกเรื่องสื่อการสอนมีน้อย สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ อาจารย์จัดเวลาใน การใช้สื่อการสอนในแต่ละครั้งน้อยเกินไป และการทดสอบย่อยวิชาภาษาไทยของอาจารย์ไม่ สม่าเสมอ นักศึกษาส่วนมากจึงเห็นด้วยกับความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชา ภาษาไทยว่า เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ จึงควรให้มีการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ทุกภาคการศึกษา ส่วนการ เปรียบ เทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและ ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในวิทยาลัยพลศึกษาภาคใต้ นั้น ผลการวิจัย ปรากฏว่า ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จันทร์เพ็ญ ธนาศุภกรกุล (2526: 61-62) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่าง ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1" กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 580 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนคณิตศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์ สัมพันธ์พหุคูณ และสร้างสมการพยากรณ์ สรุปผลการวิจัยดังนี้ ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความคิด สร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ความคิด สร้างสรรค์เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กัน ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ดีที่สุดคือ ความ สามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์

จารุณี ไชคสมัย (2526: 65-67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบการใช้แบบฝึกอ่าน 2 แบบ ที่ส่งผลต่อสมรรถภาพการอ่านเร็ว และทัศนคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดลพบุรี" กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดเชียงงามสว่างาม จำนวน 48 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 สอนโดยใช้แบบฝึกอ่านอย่างมีระบบ จำนวน 24 คน กลุ่มที่ 2 สอนโดยใช้แบบฝึกอ่านใช้ความเรียง จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบฝึกอ่านอย่างมีระบบ แบบฝึกอ่านใช้ความเรียง และแบบวัดทัศนคติต่อวิชาภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t-test สรุปผลการวิจัยดังนี้ กลุ่มที่ได้รับการฝึกอ่านโดยใช้ความเรียงมีสมรรถภาพการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกอ่านอย่างมีระบบ และมีทัศนคติต่อภาษาไทยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกอ่านอย่างมีระบบและกลุ่มที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกอ่านใช้ความเรียงมีสมรรถภาพการอ่านเร็วสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทั้งสองอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุลี ชัชวาลกิจ (2526: 54-88) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "โครงการเสนอเพื่อจัดกิจกรรมเสริมทักษะภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร" กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยม 44 คน อาจารย์ภาษาไทย 116 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 390 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ภาษาไทย และแบบสอบถามสำหรับนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิม เลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ กิจกรรมในชั้นเรียนที่จัดมากได้แก่ การฟังครูหรือเพื่อนเล่าเรื่อง การฟังรายงานของเพื่อน การพูดหน้าชั้น การอ่านแล้วตอบปัญหาจากตอนที่อ่าน การฝึกอ่านในใจแล้วจับใจความสำคัญ การย่อความจากเรื่องที่ฟัง การอ่านและฝึกเขียนคำยาก การถอดคำประพันธ์ และการทำรายงาน กิจกรรมนอกชั้นเรียนที่จัดมากได้แก่ การฟังอภิปราย ใต้วาที การฟังเพลง การอ่านและค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด การประกวดแต่งบทร้อยแก้วและร้อยกรอง การประกวดการเขียนคำขวัญ การแข่งขันสะกดคำยาก การแข่งขันตอบคำถามคำพังเพย การสาธิตการอ่านร้อยแก้วและร้อยกรอง การอ่านทำนองเสนาะ และการศึกษานอกสถานที่ ปัญหาในการจัดกิจกรรมคือ ปัญหาในด้านเวลา สถานที่ อุปกรณ์งบประมาณ

ณรงค์ กิจสนาโยธิน (2526: 67-76) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคัดสรร ซึ่งไม่ใช่ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เขตการศึกษา 7" กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนในเขตการศึกษา 7 จำนวน 414 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบคัดสรร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSSX และวิเคราะห์ถดถอย-พหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ สรุปผลการวิจัยดังนี้ องค์ประกอบคัดสรร ซึ่งไม่ใช่ความสามารถทางเชาวน์ปัญญาในการเรียนวิชาสังคมศึกษาส่วนมากจะมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามค่าสหสัมพันธ์สูงไปต่ำ ดังนี้ ความรู้สึกเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา กิจกรรมนอกชั้นเรียน การติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญทางโทรทัศน์ การติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญทางวิทยุ ระดับการศึกษาของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครอบครัว การอภิปรายปัญหาวิชาสังคมศึกษากับเพื่อน ๆ การประชุมกิจกรรมของโรงเรียน รายได้ของครอบครัว ความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา การติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญทางหนังสือพิมพ์ การซักถามปัญหาทางวิชาสังคมศึกษากับครูผู้สอน การฟังปาฐกถา ได้ว่าที่ อภิปรายสามสถานที่ต่าง ๆ การหาความรู้ตามสถานที่ต่าง ๆ การฟังวิทยากรที่โรงเรียน เขิญมาให้ความรู้ การทำแบบฝึกหัดวิชาสังคมศึกษานอกเหนือจากที่เรียนในชั้นเรียน การชมภาพยนตร์และภาพนิ่งเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา และการทำอุปกรณ์การเรียนวิชาสังคมศึกษา

อัทธยา สายศิลป์ (2526: 78-81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดสมรรถภาพการอ่านเร็วกับการสอนที่ฝึกตามกิจกรรมคู่มือการสอนของกรมวิชาการ" กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนวัดคอกยาง จังหวัดระจวบศิริพันธ์ จำนวน 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 สอนโดยใช้ชุดสมรรถภาพการอ่านเร็ว จำนวน 25 คน กลุ่มที่ 2 สอนโดยฝึกตามกิจกรรมคู่มือการสอนของกรมวิชาการ จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t-test สรุป

ผลการวิจัยดังนี้ กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดฝึกสมรรถภาพการอ่านเร็ว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยฝึกตามตามกิจกรรมในคู่มือการสอนภาษาไทยของกรมวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดฝึกสมรรถภาพการอ่านเร็วมีเจตคติต่อภาษาไทยดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนที่ฝึกตามกิจกรรมคู่มือการสอนของกรมวิชาการ

ลูรี ลิมพิสุทธิ (2526: 61-63) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบบางประการ ซึ่งไม่ใช่ความสามารถทางสติปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 398 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครอบครัว เจตคติของนักเรียนต่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ และกิจกรรมนอกชั้นเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลหาสัมประสิทธิ์ระหว่างองค์ประกอบบางประการ ซึ่งไม่ใช่ความสามารถทางสติปัญญากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และหาสัมประสิทธิ์พหุคูณโดยใช้ตัวพยากรณ์ในองค์ประกอบบางประการ ซึ่งไม่ใช่ความสามารถทางสติปัญญาเป็นตัวพยากรณ์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ องค์ประกอบบางประการที่ไม่ใช่ความสามารถทางสติปัญญามีตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 17 ตัวเรียงตามลำดับค่าสหสัมพันธ์สูงไปต่ำ ดังนี้ ขนาดของโรงเรียนการทำแบบฝึกหัดแปลก ๆ ใหม่ ๆ นอกเหนือจากที่เรียนในห้องเรียน เพศของครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ เจตคติของนักเรียนต่อวิชาคณิตศาสตร์ ประเภทของโรงเรียน การเข้าแข่งขันตอบปัญหาทางคณิตศาสตร์ การสอบซ่อมวิชาคณิตศาสตร์ การศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ การทำอุปกรณ์การเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เจตคติของนักเรียนต่อครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ การอ่านวารสารเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ คะแนนรวมกิจกรรมนอกชั้นเรียน ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับครอบครัว เจตคติของนักเรียนต่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ การอภิปรายปัญหาทางคณิตศาสตร์กับเพื่อน การไปดูนิทรรศการทางคณิตศาสตร์นอกสถานที่ และสถิติการขาดเรียน ตัวพยากรณ์ในองค์ประกอบบางประการ ซึ่งไม่ใช่ความสามารถทางสติปัญญาให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้ร้อยละ 58.41 และตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์คือ ขนาดของโรงเรียน การเข้าร่วมแข่งขันตอบปัญหาทางคณิตศาสตร์ การสอบซ่อมวิชาคณิตศาสตร์ เจตคติของนักเรียนต่อวิชาคณิตศาสตร์ และการทำอุปกรณ์การเรียนคณิตศาสตร์

วันเพ็ญ สุภิกิตย์ (2528: 96-98) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติต่อภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีอ่านแล้วเขียนลำดับเรื่องราวกับวิธีอ่านแล้วทำแบบฝึกหัด" กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนวัดลาดชะโด จำนวน 150 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 ใช้วิธีอ่านแล้วเขียนลำดับเรื่องราว จำนวน 75 คน กลุ่มที่ 2 ใช้วิธีอ่านแล้วทำแบบฝึกหัด จำนวน 75 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน และแบบวัดทัศนคติต่อภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที่ t-test สรุปผลการวิจัยดังนี้ กลุ่มที่เรียนโดยวิธีอ่านแล้วเขียนลำดับเรื่องราวมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยวิธีอ่านแล้วทำแบบฝึกหัด นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูงมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนปานกลางและต่ำ กลุ่มที่เรียนโดยวิธีอ่านแล้วเขียนลำดับเรื่องราวกับกลุ่มที่เรียนโดยวิธีอ่านแล้วทำแบบฝึกหัดมีทัศนคติต่อภาษาไทยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุชาติ สังวรกาญจน์ (2529: 98-101) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกแบบการคิดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 4" กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 4 จำนวน 332 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดแบบการคิดแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ ประจำปีภาคต้น ปีการศึกษา 2528 การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เปรียบเทียบความแตกต่างของการเลือกแบบการคิดแต่ละแบบโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนตามวิธีของ Friedman และเปรียบเทียบความแตกต่างของการเลือกแบบการคิดแต่ละแบบตามกลุ่มนักเรียนที่เรียงตามคะแนนผลสัมฤทธิ์และคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หากพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบแต่ละค่าโดยใช้วิธีของ Scheffe' สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) การเลือกแบบการคิดด้านความรู้ความจำ การนำไปใช้และการคิดค้นต่อไป ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเลือกแบบการคิดค้นด้านการใช้หลักการมีความสัมพันธ์ในทางบวก กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่านักเรียนที่มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์สูง เลือกแบบการคิดด้านการใช้

หลักการสูงกว่านักเรียนที่มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์คว่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) การเลือกแบบการคิดด้านความรู้ความจำ การใช้หลักการ การนำไปใช้ และการคิดค้นต่อไป ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์สูง เลือกแบบการคิดค้นด้านการใช้หลักการ สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ปานกลาง และต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนแบบการคิดด้านความรู้ความจำ การนำไปใช้ และการคิดค้นต่อไป นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ในระดับสูง ปานกลาง และต่ำ เลือกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) เจตคติทางวิทยาศาสตร์ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) นักเรียนเลือกแบบการคิดค้นด้านการใช้หลักการสูงสุด รองลงมาคือ ความรู้ความจำ การนำไปใช้ และการคิดค้นต่อไป ตามลำดับ

สุรวิรัตน์ ศิริวิรัตน์ (2531: 101) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อวิชากฎหมาย และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชากฎหมายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 7" กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 7 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดทัศนคติต่อวิชากฎหมาย และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชากฎหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่ามัชฌิม เลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทัศนคติ เพื่อหาระดับทัศนคติและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อวิชากฎหมายกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชากฎหมายโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ นักเรียนมีทัศนคติทางบวกต่อวิชากฎหมาย เมื่อพิจารณาจากข้อพบว่า นักเรียนมีทัศนคติทางบวกต่อวิชากฎหมายเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อความที่กล่าวว่า กฎหมายเป็นวิชาที่เข้าใจง่าย ซึ่งนักเรียนมีเจตคติในทางลบ ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อวิชากฎหมายกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชากฎหมายพบว่า ทัศนคติต่อวิชากฎหมายกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชากฎหมายมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

งานวิจัยต่างประเทศ

ดาเนียล ซี นีล นีโกล กิล และ เวอร์เนอร์ ทิสเมอร์ (Daniel C. Neale, Neol Gill and Werner Tismer 1970: 232-237) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 6 ชายจำนวน 105 คน ทดสอบ

จำนวน 110 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดเจตคติต่อวิชา แบบวัดสติปัญญา และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ สรุปผลการวิจัยดังนี้ เจตคติต่อวิชามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นักเรียนชายมีเจตคติต่อวิชาสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา การอ่าน เรขาคณิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และวิชาวิทยาศาสตร์ที่ระดับ 0.05 ส่วนนักเรียนหญิงมีเจตคติต่อวิชาสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

วิลเลียม แพตริก ไคเซน (William Patrick Deighan 1971: 3333-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของครูและนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาเกรด 3 เกรด 5 และเกรด 6 จำนวน 1,022 คน ครู 44 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ส่วนเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของครูและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน

แฮลลี เควิส ฟรานซิส (Hallie Francies Davis 1971: 3333-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน เกรด 4 และเกรด 6 กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับเกรด 4 และเกรด 6 จำนวน 180 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามีซิมิ เลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยดังนี้ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ระดับปานกลาง มีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.0002 กลุ่มนักเรียนเกรด 4 มีเจตคติเกี่ยวกับด้านความรู้สึกลึกต่อวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนเกรด 6 ส่วนนักเรียนเกรด 6 มีเจตคติเกี่ยวกับด้านความสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนเกรด 4 นอกจากนี้ยังพบว่า เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชายและหญิงไม่มีความแตกต่างกัน

อีแลน โอบริช กัสตาฟสัน (Elaine Olbrych Gustafson 1985 : 146)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์
เจตคติต่อวิชาคอมพิวเตอร์ และความสามารถทางสมอง กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักศึกษา
ในมหาวิทยาลัยจอร์เจีย จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ คะแนนผลสัมฤทธิ์วิชา
คอมพิวเตอร์ แบบวัดเจตคติต่อวิชาคอมพิวเตอร์ และแบบวัดความสามารถทางสมอง วิเคราะห์
ข้อมูลโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และสมการการถดถอย สรุปผลการวิจัยดังนี้ ผลสัมฤทธิ์
ในการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์มีความสัมพันธ์กับความสามารถทางสมองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อวิชาคอมพิวเตอร์ แต่เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ไม่มีความสัมพันธ์กับ
ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์
เจตคติต่อวิชาคอมพิวเตอร์ และความสามารถทางสมองไม่มีความสัมพันธ์กัน